

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Kohde	TORNIO, Tornion vanha asemakaava-alue
Mj-rekisteritunnus	1000007468
Tutkimuksen laji	Kaupunkiarkeologinen inventointi
Ajoitus	1621- ja 1700-luvut
Peruskartta	2541 03
Tutkimuslaitos	Tornionlaakson museo
Raportin laatija	FM Laura Ohenoja
Tutkimuksen tilaaja	Tornionlaakson museo ja Tornion kaupunki
Tutkimusaika	1.9.–31.10.2024

Aikaisemmat tutkimukset:

Koivunen, Pentti 1966: **Tornion raatihuoneen paikan kaivauskertomus 1966**. Muinaistieteellinen toimikunta, Rakennushistoriallinen osasto.

Ylimaunu, Timo 1996: **Kertomus Tornion Aspion ja Viippolan tonttien kaupunkiarkeologisesta koekaivauksesta kesällä 1996**. Museovirasto, Rakennushistorian osasto.

Ylimaunu, Timo 1999: **Tutkimusraportti pelastuskaivauksesta Torniossa vanhalla Rukoushuoneen tontilla (II/3/7) keväällä 1999**. Tornionlaakson maakuntamuseo.

Ylimaunu, Timo 1999: **Purran ja Ahon tonttien kaupunkiarkeologiset tutkimukset Torniossa vuonna 1999**. Tornionlaakson maakuntamuseo.

Ylimaunu, Timo 1999: **Kertomus kaupunkiarkeologisista tutkimuksista Torniossa, Keskikatu 13 -tontilta vuonna 1999 (T13-99)**. Tornionlaakson maakuntamuseo.

Ylimaunu, Timo 1999: **Kertomus kaupunkiarkeologisesta koetutkimuksesta Torniossa, Keskikadun varressa tontilla (IV/14/9) kesällä 1999**. Tornionlaakson maakuntamuseo.

Herva, Vesa-Pekka 2000: **Tornio Govenius. Kaupunkiarkeologiset pelastuskaivaukset**. Tornionlaakson maakuntamuseo.

Herva, Vesa-Pekka 2000: **Tornio Jääkärintie 18–20. Arkeologinen konekaivuun valvonta / kaupunkiarkeologiset pelastuskaivaukset**. Tornionlaakson maakuntamuseo.

Mökkönen, Teemu 2000: **Tornio Suensaari. Vaasa- ja suurvalta-ajan kaupunkiarkeologinen inventointi.** Museovirasto, Rakennushistorian osasto.

Herva, Vesa-Pekka 2002: **Kaupunkiarkeologinen pelastuskaivaus, Tornion Keskikatu 29–35. Rakennustuotteen tontti.** Oulun yliopisto.

Herva, Vesa-Pekka 2002: **Kaupunkiarkeologinen pelastuskaivaus, Tornion Keskikatu 29–35. Ryhmäkodin tontti.** Oulun yliopisto.

Nurmi, Risto 2004: TKR-04. **Tornio, Välikatu 19. Omakotitalon perustusten maanvaihtotyön valvonta ja säilyneiden 1700-luvun kerrosten rakenteiden dokumentointi.** Oulun yliopisto.

Ylimaunu, Timo 2008: **Keskikatu 29, ns. Rakennustuotteen tontti (IV/14/9) Kaupunkiarkeologinen kaivaus 2008.** Oulun yliopisto.

Hyttinen, Marika 2010: **Tornio, Suensaari Torinhelmi, tontti II/9/24. Kaupunkiarkeologiset koekaivaukset 17.-21.5.2010.** Museovirasto, Rakennushistorian osasto.

Hyttinen, Marika 2010: **Tornio Suensaari YIT:n tontti (II/2/4). Keskikatu 12. Kaupunkiarkeologiset koekaivaukset 24.5.-4.6.2010 ja kaivaukset 7.6.-6.7.2010.** Museovirasto, Rakennushistorian osaston rakennuskulttuuriyksikkö.

Hyttinen, Marika 2010: **Tornio, Suensaari Kaarlela tontti II/11/38 kaupunkiarkeologinen koekuopitus 7.7.2010.** Museovirasto, Rakennushistorian osasto.

Nurmi, Risto 2013: **Tornio Keskikatu-Kirkkokatu. Kadunparannustyömaa-alueen arkeologinen koekaivaus 27.–31.5.2013.** Tornionlaakson maakuntamuseo. Tornion kaupunki.

Tanska, Terhi 2015: **Tornio, Suensaari, Välikatu 9. Konekaivun kaupunkiarkeologinen valvonta 2.-5.11.2015.** Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut.

Tanska, Terhi 2016: **Tornio, Suensaari, Välikatu 9 (As Oy Hovikartanon piha). Konekaivun kaupunkiarkeologinen valvonta 10.–12.10.2016.** Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut.

Nyman, Jan-Erik 2017: **Tornio Tornion vanha asemakaava-alue (Kauppakatu 28). Historiallisen ajan kaupunkitontin arkeologinen koekaivaus 4.-6.7.2017.** Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut, Koekaivausryhmä.

Nyman, Jan-Erik 2018: **Tornio Tornion vanha asemakaava-alue (Välikatu 29). Historiallisen ajan kaupunkitontin arkeologinen valvonta ja**

koekaivaus 6.–9.8.2018. Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut, Koekaivausryhmä.

Kallio-Seppä, Titta 2020: **Tornion kaupungintalo ja Porthanin koulu Pihojen kaivutöiden arkeologinen valvonta- ja tarkastuskertomus 27.7., 5.–6.8. ja 28.8.2020.** Tornionlaakson museo.

Kallio-Seppä, Titta 2021: **Keskikadun konekaivuun valvonta.** Tornionlaakson museo.

Helamaa, Maija 2021: **Tornio Suensaari, Keskikatu välillä Torikatu-Hallituskatu. Koetutkimukset 2021.** Muuritutkimus Oy.

Helamaa, Maija 2021: **Tornio, Suensaari. Koskikatu välillä Torikatu-Hallituskatu. Arkeologiset kaivaukset ja valvonta.** Muuritutkimus Oy.

Mikkola, Esa 2021: **TORNIO. Tornion vanha asemakaava-alue (Keskikatu 51) Historiallisen ajan kaupunkitontin koekaivaus 17.-20.8.2021.** Museovirasto kkr.

Tokoi, Arttu 2022: **Tornio Suensaari Kauppakatu 20. Arkeologinen koetutkimus 2022.** Maanala Oy.

Tokoi, Arttu 2022: **Tornio Suensaari Kauppakatu 20. Arkeologinen valvonta 2022.** Maanala Oy.

Tokoi, Arttu 2023: **Tornio Felixinpuisto. Arkeologinen koetutkimus 2023.** Maanala Oy.

Tokoi, Arttu 2023: **Tornio Felixinpuisto Kaukolämpökaivannon arkeologinen valvonta 2023.** Maanala Oy.

Tranberg, Annemari 2023: **Tornio Torikadun ja jalkakäytävän välillä puiden poiston valvonta Felixinpuisto.** Tornionlaakson museo.

Tranberg, Annemari ja Tanska, Terhi 2023: **Torikadun valvonta.** Tornionlaakson museo.

Tranberg, Annemari 2023: **Välikatu 22 valvonta.** Tornionlaakson museo.

Ohenoja, Laura 2024: **Tornio Porthaninkadun Valoo-kaapeli valvonta 2024.** Tornionlaakson museo.

Ohenoja, Laura 2024: **Tornio Rantakatu, kirjaston pihalla puiden poiston valvonta.** Tornionlaakson museo.

Tornion kaupungin tutkimushistoriaa:

Mäntylä, Ilkka 1971: Tornion kaupungin historia 1. osa 1621–1809. Historiatoimikunta.

Lajunen Timo 1979: Tornion kaupunkikehityksen historia. Oulun yliopisto. Arkkitehtuurin osasto.

Hederyd Olof & Alamäki Yrjö 1993 (toim.): Tornionlaakson historia II. 1600-luvulta vuoteen 1809. Tornionlaakson kuntien historiakirjatoimikunta. Jyväskylä.

Ylimaunu Timo 1999: Palokerroksia, hirsisalvoksia ja kolikoita – kaupunkiarkeologisia tutkimuksia lapin vanhimmassa kaupungissa. Tornionlaakson vuosikirja 1999. Tornio 1999.

Nurmi Risto 2004: Ab Urbe Condita: Varallisuuden ilmeneminen Tornion kaupungin varhaisvaiheessa kahden kesällä 2002 tutkitun rakennuksen esineistön vertailun perusteella. Pro gradu –tutkielma. Oulun yliopisto, Taideaineiden ja antropologian laitos, arkeologia. Julkaisematon.

Ylimaunu Timo 2005: Kaupunkiarkeologiaa ja kaupunkikarttoja: pajatoiminnan ja kadonneiden kortteleiden ongelma 17. vuosisadan Torniossa. Tornionlaakson vuosikirja 2005. Tornio.

Ylimaunu Timo 2006: Kaupungistumisen materiaalisesta kulttuurista: esimerkkinä Tornio 1600- ja 1700-luvulla. Faravid: Pohjois-Suomen historiallisen yhdistyksen vuosikirja 30 (2006).

Ikäheimo Janne 2006: Resistance is futile, you will be assimilated! Porcelain finds from 17th-18th century Tornio. People, material culture and environment in the north. Proceedings of the 22nd Nordic Archaeology Conference, University of Oulu.

Teerijoki Ilkka 2007: Tornion historia 2. 1809–1918.

Ylimaunu Timo 2007: Aittakylästä kaupungiksi – arkeologinen tutkimus Tornion kaupungistumisesta 18. vuosisadan loppuun mennessä. Studia Archaeologica Septentrionalia 4. Tornio 2007.

Nurmi Risto 2009: (The) Memory Remains – The Immaterial Remnants of the Toll Fence in Tornio Town. Interarchaeologia 3.

Herva Vesa-Pekka & Timo Ylimaunu 2012: The Urban Landscape and Iconography of Early Modern Tornio. Fennoscandia archaeologica XXIX (2012).

Heljala Minna, Seppälä Sirkka-Liisa & Elo Tiina 2012: Joen ja meren rajakaupunki. Tornion kulttuuriympäristöohjelma. Suomen ympäristö 36. Helsinki.

Puputti Anna-Kaisa 2013: A zooarchaeology of modernizing human–animal relationships in Tornio, northern Finland, 1620–1800. Oulun yliopisto.

Nurmi Risto 2015: Kuinka talonpojista tuli porvareita: arkeologinen näkökulma torniolaisten kaupunkilaistumiseen 1600-luvulta 1800-luvulle. Tornionlaakson vuosikirja 2015–2017. Tornio.

Annemari Tranberg 2018: Ympäristön ja ihmisen suhteen muuttuminen Perämeren rannikolla varhaismodernina aikana: makrofossiilitutkimus kasvien käytöstä muuttuvassa maailmassa. Oulun yliopisto.

TORNIO – TORNEÅ

Kaupunkiarkeologisen inventoinnin päivitys 2024

SISÄLLYS

1. Inventoinnin päivityksen lähtökohdat ja tavoitteet	9
2. Tutkimushistoria	10
3. Nykyiset katualueet	10
4. Inventoinnin päivityksen tulokset ja muutokset	11
5. Huomioita asemoinnin paikkansapitävyydestä	13
6. Tornion kaupungin arkeologinen potentiaali	15

LIITTEET

Liite 1	Tutkimuksen ja suojelun kannalta merkittävät tontit
Liite 2	Tutkimuksen ja suojelun kannalta merkittävät kadut
Liite 3	Vanhat kartat asemoituna nykyiselle kartalle
Liite 3.1	1640-luvun alkupuolen kaupunkimittaus asemoituna nykyiselle kaavakartalle (2000 asemointi)
Liite 3.2	1640-luvun alun kartta asemoituna nykyiselle kartalle (2024 asemointi)
Liite 3.3	Vuoden 1647 kaupunkimittaus asemoituna nykyiselle kaavakartalle (2000 asemointi)
Liite 3.4	Vuoden 1647 kartta asemoituna nykyiselle kartalle (2024 asemointi)
Liite 3.5	Vuoden 1750 kaupunkimittaus asemoituna nykyiselle kaavakartalle (2000 asemointi)
Liite 3.6	Vuoden 1750 kartta asemoituna nykyiselle kartalle (2024 asemointi)
Liite 3.7	Vuoden 1750 kaupunkimittaus asemoituna nykyiselle kaavakartalle (2000 asemointi)
Liite 3.8	Vuoden 1750 kartta asemoituna nykyiselle kartalle (2024 asemointi)

- Liite 3.9 Vuoden 1839 kartta asemituna nykyiselle kartalle (2024 asemointi)
- Liite 4 Arkeologisesti tutkitut alueet
 - Liite 4.1 Arkeologisesti tutkitut alueet 1
 - Liite 4.2 Arkeologisesti tutkitut alueet 2
 - Liite 4.3 Arkeologisesti tutkitut alueet 3
- Liite 5 Torniossa vuosien 1966–2024 aikana toteutetut kaupunkiarkeologiset kenttätutkimukset
- Liite 6 Inventoinnin päivityksessä tehdyt muutokset
- Liite 7 Kohdetiedot: tontit ja kadut

TORNIO – TORNEÅ

Kaupunkiarkeologisen inventoinnin päivitys 2024

1. Inventoinnin päivityksen lähtökohdat ja tavoitteet

Museoviraston Rakennushistorian osasto on laatinut Tornion kaupunkiarkeologisen inventoinnin vuonna 2000 osana Vaasa- ja suurvalta-aikaisten kaupunkien inventointiprojektia. Kaupunkiarkeologisen inventoinnin päivityksen pohjana on käytetty raportin uudistettua versiota 2001.

Tarkoituksena on päivittää Tornion kaupungin, Suensaaren, alueella, missä 1600-luvun ja 1700-luvun kerrostumat ja jäännökset ovat mahdollisesti säilyneet ja missä tuhoutuneet. Torniossa on tehty useita koekaivauksia, valvontoja ja pelastuskaivauksia vuoden 2000 jälkeen, joissa on selvitetty kulttuurikerrosten säilyneisyyttä ja paksuutta muinaisjäännösalueella. Uudelleenkartoitus katsottiin tarpeelliseksi kaupungissa tapahtuneiden uudisrakennusprojektien ja kenttätöiden määrän runsastumisen vuoksi.

Tornion kaupungin vanhan asemakaavan alueella isoavihaa vanhemmat säilyneet kaupunkiarkeologiset kulttuurikerrokset on määritetty muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamiksi. Kiinteät muinaisjäännökset tulee ottaa huomioon kaikessa maankäytön suunnittelussa. Muinaisjäännösalueella toimiessa on aina pyydettävä alueellisen vastuumuseon lausunto. Kaupunkiarkeologisen inventoinnin päivitys toimii työkaluna, joka auttaa määrittelyssä millaisia arkeologisia tutkimuksia mahdollisesti tarvitaan maankäytön suunnittelukohteella.

Inventoinnin päivityksen tulokset näkyvät liitteenä olevissa kartoissa, joihin on merkitty alueiden potentiaali, joilla kulttuurikerrokset ovat todennäköisesti säilyneet. Liitteen 1 pohjana käytettiin vastaavaa karttaa vuoden 2001 raportista. Alueet arvioitiin uudelleen: kartasta poistettiin alueet, joilta kulttuurikerrokset ovat arkeologisten kenttätutkimusten ja uudisrakentamisen myötä hävinneet ja jäljellä olevia alueita arvotettiin uudelleen kenttätöiden tuloksiin pohjautuen. Tarkoituksena on luoda kuva, missä ja mitä Tornion vanhan asemakaavan alueella on mahdollisesti säilynyt. Arkeologisesti potentiaalisilla alueilla tulee varautua arkeologisiin tutkimuksiin ennen rakennustöiden aloittamista.

Raportin liitteenä ovat Tornion kaupungin vanhat kartat, jotka on asemoitu nykyisen kaupungin kartan päälle. Tonteista ja katualueista on päivitetty kohdeluettelo liitteenä. Raporttiin on koostettu kartta ja listaus kaupunkiarkeologisesti tutkituista alueista. Inventoinnin päivityksen muutokset on koottu taulukoksi liitteeseen.

2. Tutkimushistoria

Vuoden 2000 kaupunkiarkeologisen inventoinnin jälkeen arkeologiset tutkimukset kaupunkialueella lisääntyivät ja 2015 vuoden jälkeen tutkimuksia on ollut lähes vuosittain. Erilaiset kenttätutkimukset 1966–2024 on listattu raportin alussa sekä liitteenä 5 olevaan taulukkoon. Liitteestä 5 nähdään, että kenttätutkimuksina ovat etenkin olleet erilaiset koekaivaukset ja konekaivuun valvonta. Tutkimuksellisiin lähtökohtiin pohjautuvaa kenttätutkimusta ei Torniossa ole ollut kuin raatihuoneen kaivaukset vuonna 1966 ja Oulun yliopiston opetuskaivaukset vuonna 2008.

Arkeologisten kenttätöiden tuloksia on tiivistetty kohdekorteissa tonttien ja katujen arkeologisen tutkimushistorian taulukon osaan. Tarkoituksena on kuvata millaisia kulttuurikerroksia ja rakenteita tutkimuksissa on dokumentoitu ja kuinka paksuja kulttuurikerrokset ovat alueella olleet.

Valvonnoissa, koekaivauksissa ja kaivauksissa on dokumentoitu 1600- ja 1700-luvun muun muassa rakennusten jäännöksiä, kellareita, pihakerroksia ja vanhoja katualueita. Tutkimuksissa on otettu talteen valtava määrä löytömaterialiaa.

3. Nykyiset katualueet

Vuoden 2000 inventoinnissa kaupungin katualueiden säilyneisyyksiä ei ole arvioitu. Katualueiden valvontojen ja vuoden 2013 Keskikatu - Kirkkokatu koekaivauksien ja vuoden 2021 Keskikadun kaivauksien perusteella voidaan sanoa, että kaduilla on säilyneitä vanhoja kulttuurikerroksia. Paksummat kulttuurikerrokset ja rakennusten jäännökset ovat pääasiassa säilyneet jalankulkuväylien alla. Katualueilla kunnallisteknisten kaivantojen välissä on säilyneitä kerroksia ja osa vanhemmista kulttuurikerroksista sijaitsee syvemmällä kuin mihin kaivuutyöt ovat ulottuneet.

Kaupunkiarkeologisen inventoinnin päivityksessä on merkitty karttaan arkeologisesti valvotut ja kaivauksin tutkitut katualueet. Näissä tutkimuksissa tietoon tulleiden säilyneiden kulttuurikerrosten ja rakennusten jäännösten vuoksi päivityksessä merkittiin karttaan myös katualueet, joilla on potentiaalisesti säilyneitä kulttuurikerroksia. Näin katualueilla mahdollisiin tuleviin rakennushankkeisiin ja kaivuutöihin voidaan reagoida paremmin. Liitteenä 2 olevaan karttaan on merkitty sellaiset katualueet, jotka sijoittuvat 1600-luvun ja 1700-luvun kaupunkialueen sisälle ja joilla on mahdollisesti vielä säilyneitä kulttuurikerroksia.

Tornion kaupungin asemakaava ei ole kokenut suuria muutoksia ensimmäisestä 1640-luvun kaupunkimittauksiin pohjautuvasta kartasta. 1600-luvun Rantakatu vastaa nykyistä Rantakatua ja Jääkärintakua. Takakatu on vastannut Välikatua, joka on nykyään osittain sulautunut osaksi tontteja. Tornion kaupungista tuhoutui kolmasosa vuoden 1714 suurpalossa. Ison vihan hävityksen jälkeen asemakaavaa muutettiin hieman. 1600-luvun loppupuolella tontit ovat olleet isompia, mutta 1700-luvun alkupuolella ne pilkottiin pienemmiksi palokujilla. Vuoden 1750 asemakaava on ollut hyvin samankaltainen kuin 1960-luvun alun asemakaava. Kadut ja tontit ovat sijainneet lähes samoilla paikoilla. 60-luvun jälkeen korttelien kokoa on taas kasvatettu, jolloin katujen osat on otettu osaksi tontteja.

Keskikadulla ja Kirkkokadulla on tehty laajempia arkeologisia tutkimuksia. Torikatu-Hallituskatu välillä suoritettiin kadun koillisreunalla arkeologiset kaivaukset ja valvonta kadun luoteisreunalla. Valvottavalla alueella vanhemmat kulttuurikerrokset pyrittiin jättämään kaivamatta. Tutkimuksissa löydettiin 1600–1800-luvulle ajoittuvia katualueiden ja rakennuksien jäännöksiä. Kauppakadun reunalla tehdyssä koekaivauksissa ja valvonnassa saatiin myös tietoa katualueella ja sen läheisyydessä säilyneistä kulttuurikerroksista, jotka tulkittiin pelto- tai pihamaaksi.

4. Inventoinnin päivityksen tulokset ja muutokset

Vanhemman kaupunkialueen tontit on jaettu tutkimuksellisesti ja suojelullisesti kolmeen luokkaan:

- 1) **Tutkimuksellisesti erityisen mielenkiintoiset ja suojelullisesti arvokkaat alueet.** Luokkaan kuuluvat kaikki alueet, joilla 1600-luvun kerrostumat ovat todennäköisesti hyvin säilyneitä. Lisäksi luokkaan kuuluvat tutkimuksellisesti erityisen mielenkiintoiset alueet, kuten esim. raatihuoneen ympäristö ja porvariston asuinalueet, joiden kerrostumat ovat todennäköisesti kuitenkin osittain tuhoutuneet. Ensimmäisen luokan kohteet tulisi pyrkiä suojelemaan tai tilanteen vaatiessa vapauttaa rakentamiselle tapauskohtaisesti arvioitavalla tutkimuksella. (Punaiset alueet)
- 2) **Todennäköisesti säilyneet tai vain osittain tuhoutuneet alueet.** Tutkimuksellisesti mielenkiintoiset ja suojelullisesti arvokkaat alueet. Tähän luokkaan kuuluvat 1600-luvun kaavoitetun kaupunkialueen osittain tuhoutuneet osat ja 1600-luvun rakennetun kaupunkialueen reuna-alueet, joiden rakennuskäytöstä ei ole täyttä varmuutta. Myös 1700-luvun puolella rakennettu kerroksiltaan hyvin tai osittain säilynyt kaupunkialue kuuluu toiseen luokkaan. Lisäksi luokkaan kuuluvat arkeologisesti valvomattomat katualueet. Toisen luokan alueilla maaperään kajoaminen voidaan tehdä joko arkeologin valvonnassa tai sitten alueella on suoritettava koetutkimuksia. Tarvittavat toimenpiteet arvioidaan tapauskohtaisesti. (Keltaiset alueet)
- 3) **Tuhoutuneet alueet.** Luokkaan kuuluvat alueet, joiden kulttuurikerrokset ovat todennäköisesti jo täysin tuhoutuneet tai kokonaisuudessaan arkeologisesti tutkitut. Maankäyttö kolmannen luokan alueilla ei vaadi arkeologisia tutkimuksia, ellei töiden aikana tule vastaan tutkimusta ja dokumentointia vaativia rakenteita tai kerrostumia. (Tyhjät alueet)

Kaupunkiarkeologisen inventoinnin päivityksessä on käytetty samoja rajoja kuin vuoden 2000 inventoinnissa. Koko inventointialueen koko on noin 24 hehtaaria. Päivityksessä käytiin läpi aiemmassa inventoinnissa määritellyt tontit. Arkeologisten tutkimusten tulosten perusteella pyrittiin poistamaan alueita, joilla kulttuurikerrokset ovat tuhoutuneet ja arvottamaan tarvittaessa alueita uudelleen. Liitteeseen 6 on koottu inventoinnin päivityksessä tehdyt muutokset.

Päivityksessä poistettiin alueita, joilla on vuoden 2000 kaupunkiarkeologisen inventoinnin jälkeen tutkittu kulttuurikerrokset. Nämä alueet on muutettu tyhjiksi ja niiden kulttuurikerrokset ovat nyt tuhoutuneet. Monilla alueilla luokituksia ei ole poistettu, vaikka siellä on suoritettu arkeologisia tutkimuksia. Näissä tapauksissa tutkimukset ovat olleet koekuopituksia, joissa on löytynyt säilyneitä kulttuurikerroksia tai valvontoja, joissa kaivantoja ei ole tehty puhtaaseen pohjamaahan saakka.

Taulukkoihin 1 ja 2 on kerätty tonttien lukumääriin ja pinta-aloihin liittyviä tietoja. Taulukossa 1 on vuoden 2000 tilanne ja taulukossa 2 vuoden 2024 päivitetty tilanne. Taulukoissa on huomattava, että tonttien lukumäärät eivät ole täysin verrannollisia vuosien 2000 ja 2024 välillä. Kiinteistöissä on tapahtunut hieman muutoksia tuon jälkeen ja tontteja on paikoin yhdistetty. Tontteihin sisältyy muutama puistoalue ja yksi parkkialue.

	Tontit (kpl)	Pinta-ala (ha)
1. Luokan alueet	30	2,69
2. Luokan alueet	18	1,98
yhteensä	47 (48)	4,67

Taulukko 1. Vuoden 2000 tutkimuksellisesti ja suojellisesti merkittävien tonttien määrän ja pinta-alan jakaumasta 1. ja 2. luokan alueiden kesken. Tonttien todellinen määrä on 47, sillä Åströmin puiston tontilla on sekä 1:n että 2:n luokan alueita.¹

	Tontit (kpl)	Pinta-ala (ha)
1. Luokan alueet	20	2,06
2. Luokan alueet	17	1,95
yhteensä	36 (37)	4,01

Taulukko 2. Vuoden 2024 tutkimuksellisesti ja suojellisesti merkittävien tonttien määrän ja pinta-alan jakaumasta 1. ja 2. luokan alueiden kesken. Åströmin puiston tontilla on sekä 1:n että 2:n luokan alueita.

Katualueiden säilyneisyyttä ei aiemmassa inventoinnissa oltu arvioitu. Katualueet päätettiin ottaa mukaan inventoinnin päivitykseen niillä tehtyjen arkeologisten tutkimusten tulosten perusteella. Katualueilla toteutuneiden arkeologisten tutkimusten, kuten koekaivauksien, pelastuskaivauksien ja valvontojen, perusteella katujen alla on säilyneitä kulttuurikerroksia. Keskikadun kaivauksissa ja

¹ Mökkönen 2001: 8

Kirkkokadun koeojituksessa löydettiin katualueiden alta säilyneitä 1600- ja 1700-luvun kerroksia ja rakenteita. Keskikadun kaivauksissa havaittiin myös jalkakäytävän alla tonttien rakennusten perustusten ja katualueen välissä säilyneen vanhempia kulttuurikerroksia ja rakennusten jäännöksiä. Katujen ja jalkakäytävien tutkimuksissa on löytynyt esimerkiksi vanhoja ojia, jätekuoppia ja rakennuksen jäännöksiä.

Myös muissa kaupungeissa inventoinnin päivityksessä on huomioitu kadut ja ne on otettu osaksi inventointia.

Päivityksessä katualueiden tutkimuksellinen ja suojelullinen merkittävyys määriteltiin 1600-luvun karttojen ja vuoden 1750 asemakaavakartan sekä katualueilla tapahtuneiden arkeologisten tutkimusten tulosten pohjalta. Nykyiset katualueet, jotka sijaitsevat 1600–1700-luvun kaupunkialueella, määritettiin luokkaan 2.

	Kadut (kpl)	Pinta-ala (ha)
2. Luokan alueet	15	2,75

Taulukko 3. Vuonna 2024 määritetty tutkimuksellisesti ja suojelullisesti merkittävien katujen määrä ja pinta-ala.

5. Huomioita asemoinnin paikkansapitävyydestä

Inventoinnin päivityksen liitteinä on samat vanhojen kaupunkimittausten asemoinnit kuin vuoden 2000 inventoinnin liitteissä.² Kartat tehtiin tuolloin MapInfo 5.5 -ohjelmalla, jossa vanhat kartat asemoitiin Tornion kaupungin asemakaavan pohjakartalle. Päivityksessä on asemoitu samat kartat nykyiselle maanmittauslaitoksen taustakartalle. Kartat asemoitiin ja tehtiin QGIS-paikkatieto-ohjelmistolla. Taulukossa 4³ on tiedot vanhoista kartoista, jotka on asemoitu liitteissä 3.1–3.9 nykyiselle kartalle.

Asemointi aloitettiin vuoden 1947 topografisesta kartasta 1:20 000. Siitä lähdettiin kohti vanhempia Tornion kaupungin karttoja. Vastinpisteinä pyrittiin käyttämään karttojen sisältämää rakenteellista jatkumoa, kuten rakennuksia. Rakenteellisina pisteinä käytettiin kirkkoa, kaivauksissa paikannettua raatihuonetta (1722–1871) sekä jonkin verran kortteleita ja katuja. Tornion kaupungin asemakaava on ollut hyvin samankaltainen vuodesta 1640 saakka. Rantakatu ja Keskikatu ovat karkeasti sijainneet pitkälti samoilla paikoilla. Tonttien koko on vaihdellut vuosien aikana.

Kaupungin asemakaavassa 1640-luvulla oli kaksi rannanmyötäistä tonttiriviä. Vuonna 1672 raatihuone tuhoutui tulipalossa ja samalla osa kaupungistakin paloi. Seuraava palo sattui vuonna

² Mökkönen 2001: liitteet 2.2–2.5

³ Taulukossa on käytetty pohjana Mökkösen kaupunkiarkeologisen inventoinnin taulukkoa 1. *Torniota kuvaavat isoa vihaa (1713–1721) vanhemmat kartat.*

1679, jolloin kaupunki tuhoutui lähes täysin.⁴ Kaupungin asemakaava hämärtyi 1690-luvulla. Asemakaava ei jatkanut kehitystään samalla linjalla vaan tonttien koko kasvoi ja katujen kehitys ei enää noudatellut samoja linjoja kuin aiemmin. Kaupungin laajennus tapahtui tuolloin itään ja etelään. Vuoden 1697 kaavakartan asemointiin on suhtauduttava varauksella, koska etenkin kaupungin laita-alueet eroavat huomattavasti muista kartoista, jolloin asemointi aiheutti haasteita.⁵

Pohjan sodan aikana Tornion kaupunki oli hävitettynä ja tyhjiään vuosina 1715–1717. Jäljelle jäivät lopulta vain kirkko ja muutamia vähäisempiä rakennuksia. Kaupunki rakennettiin uudelleen perustamisen aikaisella perusidealla. Tontit sijaitsivat rannansuuntaisesti kolmen kadun varrella ja palokujat leikkasivat tontit kohtisuoraan rantaan nähden.⁶ 1750-luvun asemakaavassa kaupunki on jo ollut hyvin lähellä nykyisen kaltaista tonttijaottelua.

Vuonna 1762 syttyi tulipalo raatihuoneesta kaksi korttelia etelään, joka tuhosi yli kolmasosan kaupungista. Palanut osa kaupungista rakennettiin vanhalle paikalle, vaikka kaupungin siirtämisestä käytiin kiivasta keskustelua.⁷ Viimeisen kerran Tornion kaupunkia kohtasi suurpalo vuonna 1871, joka tuhosi lähinnä kaupungin pohjoisosia.⁸

Vuosi	Kartan nimi	Tekijä	Selite	Viite	Alkuperäinen	Huom.
1640-luvun alku	Torneå stadh	Olof Bure (?)	Tulliaidan rajoittama kaupunkialue. 16 korttelia kahdeksan korttelin riveissä ja 33 aittaa. Kirkkoa ei ole merkitty.	Kostet 1995: kartta 14.	Lantmät. lev. 1892 nr. 40 (kartavd. m. form.). RA.	Liitteet 3.1 ja 3.2 Kartasta on lisäksi kaksi kopiota 1600-luvun puolivälistä; niihin on kuitenkin merkitty kirkon paikka (Kostet 1995: kartat 15–16).
1647		Erik Widman	Yksityiskohtainen; kujat ja korttelien rajat. Tonttijako puuttuu. Tulliaita.	Kostet 1995: kartta 17.	Ut. känd. proven. nr. 433 (kartavd. m. form.). RA.	Liitteet 3.3. ja 3.4
1697/1698	Geometrisk afrijtning Oppå Tornö stadh samt delineation och uthräkning oppå alle Tompterne och ägorne inom staqvetet belägne hvilka ägor och Tompterne af fölliande	Hans Kruse	Tonttien ja palstojen numerointi ja selitykset.	Kostet 1995: kartta 41-42	Lantmät. lev. 1892 nr. 41, 43 (kartavd. m. form.) RA.	Liitteet 3.5 ja 3.6

⁴ Mäntylä 1993: 212–213

⁵ Mäntylä 1993: 210–211

⁶ Mäntylä 1993: 222, 224

⁷ Mäntylä 1993: 234–237

⁸ Teerijoki 2007: 301–302

Vuosi	Kartan nimi	Tekijä	Selite	Viite	Alkuperäinen	Huom.
	Intressenter brukas och ärö af undertecknat affatande och calculerade An:o 1697. Datum Um					
1750	Charta öfver Torneå Stad till dess Tomter, Gator och Inledning samt Belägenhet Afmätt Åhr 1750 arf Es. Hackzell.	Esaias Hackzell	Tulliaidan rajaama kaupunkialue, 3 kortteliriviä, kirkko, raatihuone ja perusteellinen tontinomistajalu ettelö. Tontit jaettu palokujilla pienemmiksi.	Kostet 1983: kuva 12.	RA. Kopio Tornionjokila akson maakuntamu seossa.	Liitteet 3.7 ja 3.8
1839	Plan af Torneå	Claes Wilhelm Gylden	Korttelit numeroitu ja kaupunginosat värjätty eri väreillä.		Tornionlaaks on museon karttakokoel masta.	Lite 3.9

Taulukko 4. Tornion kaupunkiarkeologisen inventoinnin päivityksessä käytettyjä vanhoja karttoja.

Asemoinnin tarkkuutta voidaan mitata arkeologisissa kenttätutkimuksissa dokumentoitujen rakenteiden avulla. Esimerkiksi vuoden 2021 kaivauksissa tutkittu osin puurakenteinen oja tulkittiin olevan todennäköisesti vuoden 1750 kartalla näkyvä oja. Myös vuoden 2002 kaivauksilla kaivausalueelta III löydetty oja tulkittiin 1600-luvun lopun kaupunginojaksi.

6. Tornion kaupungin arkeologinen potentiaali

Tornion kaupunki on perustettu vuonna 1621 ja se oli maailman pohjoisin kaupunki vuoteen 1789 saakka. Kaupankäynti oli vakiintunut Tornionjoensuussa jo 1500-luvulla, jolloin alueella on sijainnut Lapin kaupan keskus. Torniossa on käyty kauppaa moneen eri suuntaan. Kauppaverkostot ovat ulottuneet Norjaan, Venäjälle ja Tukholman kautta muualle Eurooppaan. 1700-luvulla torniolaisten elintaso alkoi nousta ja talonpoikaisyhteyskunnasta kehittyi sääty-yhteiskunta. Kauppaverkoston kautta Tornion porvaristeilla oli käytössä monia ajan muodin mukaisia käyttöesineitä. Myös tavat ja kulttuuri levisivät kauppiaiden ja matkalaisten mukana.

Tornio oli yksi Euroopan eksoottisia matkakohteita, joista on todisteena erilaiset matkakertomukset eri vuosituksilta. Matkailijoiden lisäksi Torniossa on jo varhain käyneet tutkimusretkikunnat, kuten Maupertuis'n retkikunta 1730-luvulla. Kansainvälisesti Tornio on ollut jo varhain kiinnostava paikka

ja erilaiset matkakertomukset, piirroskuvat ja kartat ovat kasvattaneet kaupungin mainetta eurooppalaisten oppineiden piireissä.

Tornion kaupunki on kaupunkiarkeologisesti mielenkiintoinen kohde. Kaupungin alueella on tehty useita arkeologisia tutkimuksia, mutta monilla alueilla tutkimuksia ei ole tehty lainkaan. Kenttätutkimuksissa on dokumentoitu useita rakennusjäännöstyyppejä, katualueiden jäännöksiä ja kulttuurikerroksia eri vuosisadoilta.

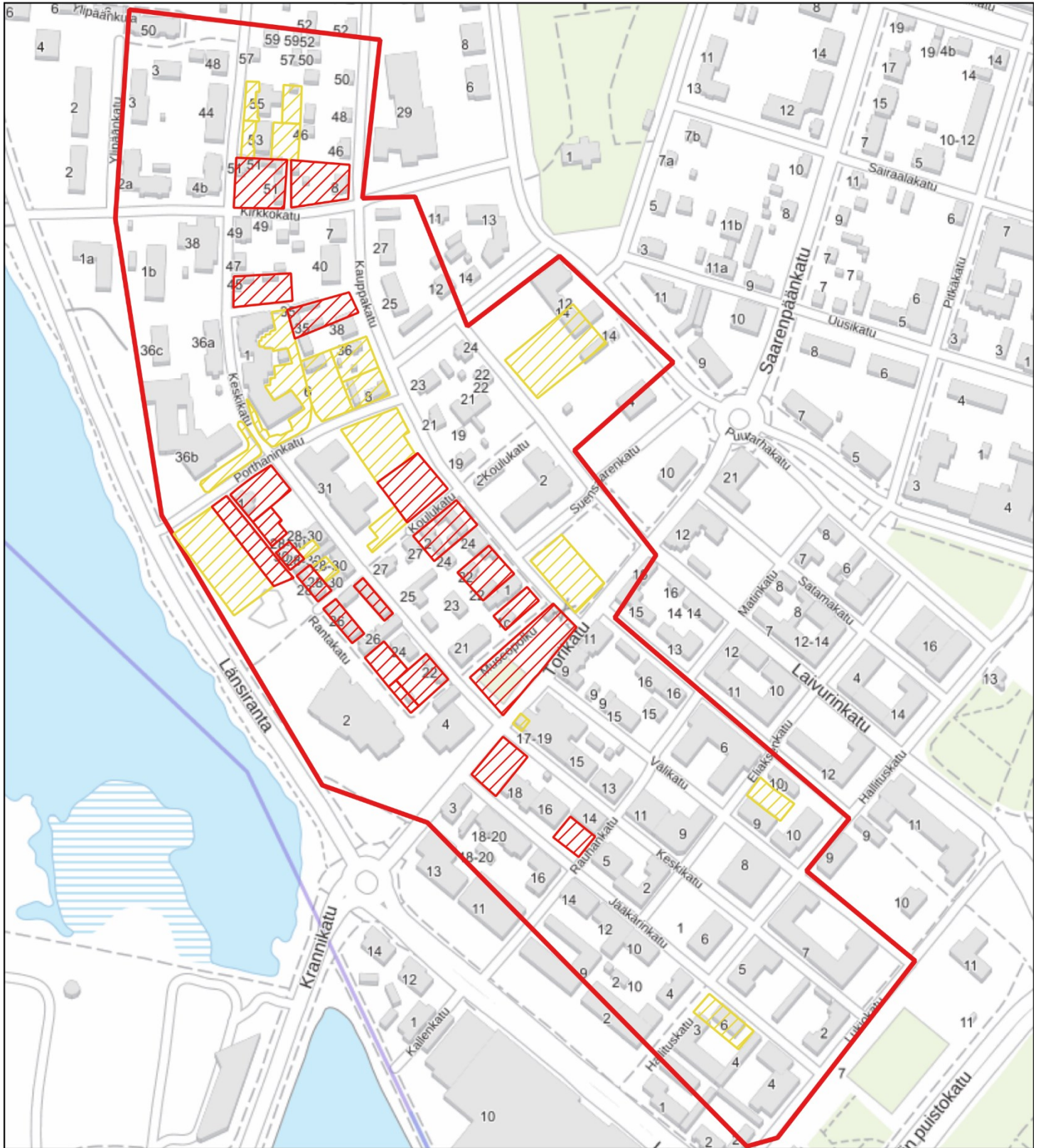
Kaupunkiarkeologisten tutkimusten perusteella Torniossa 1600-luvulla kaupunkikuva on mahdollisesti ollut avara ja rakennuskanta on sijoittunut tonttien keskiosiin. 1700-luvulla tontit on rakennettu umpipihoiksi. Kivijalkojen käyttö yleistyi 1700-luvun puolen välin jälkeen arkeologisen tutkimuksen mukaan. Sitä ennen rakennukset tehtiin maapohjalle.⁹

Kulttuurikerrosten paksuus vaihtelee Tornion kaupungin alueella. Joillakin alueilla kulttuurikerrokset ovat ohuita. Vuoden 1999 Purran ja Ahon tonttien kaupunkiarkeologiset tutkimukset raportissa todetaan, että Tornion vanhan asemakaavan pohjoisosassa kulttuurikerrokset ovat ohuempia kuin eteläosassa. Keskikatu 13 koe- ja pelastuskaivauksilla sekä Rukoushuoneen tontin pelastuskaivauksissa kulttuurikerrosten paksuus oli noin 1,5 metriä. Keskimäärin kulttuurikerrokset (1600–1800-luvun kerrokset) Tornion kaupungin alueella ovat noin 50 cm. Kulttuurikerrokset vaihtelevat ohuista rikkonaisista kerroksista selkeisiin metrin paksuisiin kerroksiin.

Pintamaa ja moderni sekoittuneen maan kerros on Tornion vanhan asemakaavan alueella keskimäärin 50 cm. Kerroksen paksuus vaihtelee 20–70 cm. Katualueilla modernit kerrokset ovat keskimäärin paksumpia. Keskikadun koekaivauksissa todettiin kulttuurikerrosten kadun alla alkavan noin 80 cm–1,1 metrin syvyydessä. Kadun paksut pohjustuskerrokset sekä vanhat putkikaivannot ovat tuhonneet paljon vanhoja kerroksia, mutta etenkin pohjamaan pintaa syvemmälle kaivetut ilmiöt ovat säilyneet katujen alla. Tällaisia ilmiöitä ovat esimerkiksi ojat, kellarit, kaivot ja jätekuopat. Kauppakadun valvonnassa havaittiin, että jalkakäytävän perustukset olivat paksuudeltaan noin 70–80 cm. Jalkakäytävien alla kulttuurikerroksia on mahdollisesti säilynyt enemmänkin. Keskikadun pelastuskaivauksissa dokumentoitiin kadun ja rakennusten perustusten välissä säilynyt kapea kulttuurikerrosalue, jossa oli eriaikaisten rakennusten jäännöksiä ja eri-ikäisiä ojakaivantoja.

⁹ Hyttinen 2011: 44 & Ylimaunu 2007: 32–34

Liite 1

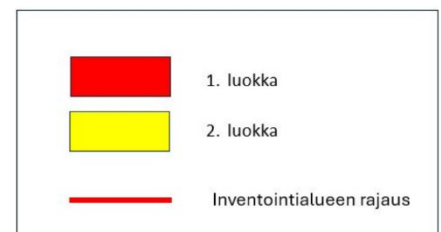

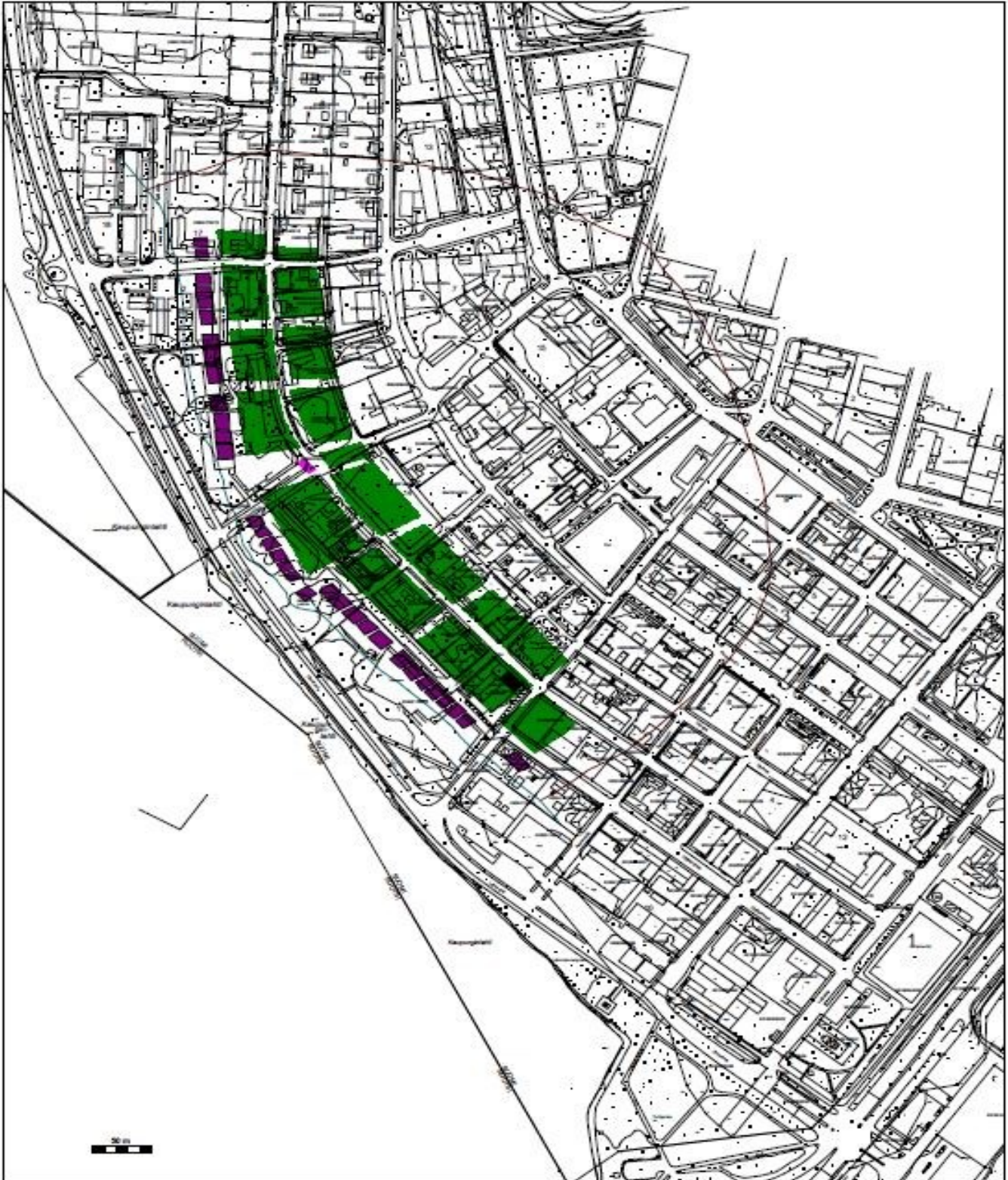
Pohjakartta: Maanmittauslaitos 2024

TORNIO

Tutkimuksen ja suojelun kannalta merkittävät tontit

Tornionlaakson museo/L. Ohenoja

Liite 3.1

Pohjakartta © Tornion kaupungin mittaustoimi 2001

TORNIO SUENSAARI

1640-luvun alkupuolen kaupunkimittaus asemituna nykyiselle kaavakartalle

Ei Mittakaavassa

Museovirasto/RHO/T. Mökkönen 2000

Liite 3.2

Pohjakartta: Maanmittauslaitos 2024

TORNIO SUENSAARI
1640-luvun alun kartta asemituna nykyiselle kartalle

Tornionlaakson museo/L. Ohenoja 2024

Liite 3.3

Pohjakartta © Tornion kaupungin mittauslaitos 2001

TORNIO SUENSAARI

Vuoden 1647 kaupunkimittaus asemoituna nykyiselle kaavakartalle
 Ei Mittakaavassa
 Museovirasto/RHO/T. Mökkönen 2000

Liite 3.5

Pohjakartta © Tornion kaupungin mittastoimi 2001

TORNIO SUENSAARI

Vuoden 1697 kaupunkimittaus asemoituna nykyiselle kaavakartalle

Ei Mittakaavassa

Museovirasto/RHO/T. Mökkönen 2000

Liite 3.6

Pohjakartta: Maanmittauslaitos 2024

TORNIO SUENSAARI**Vuoden 1697 kartta asemituna nykyiselle kartalle**

Tornionlaakson museo/L. Ohenoja 2024

Liite 3.7

Pohjakartta © Tornion kaupungin mittastoimi 2001

TORNIO SUENSAARI
 Vuoden 1750 kaupunkimittaus asemoituna nykyiselle kaavakartalle
 Ei Mittakaavassa
 Museovirasto/RHO/T. Mökkönen 2000

Liite 3.8

Pohjakartta: Maanmittauslaitos 2024

TORNIO SUENSAARI
Vuoden 1750 kartta asemituna nykyiselle kartalle

Liite 3.9

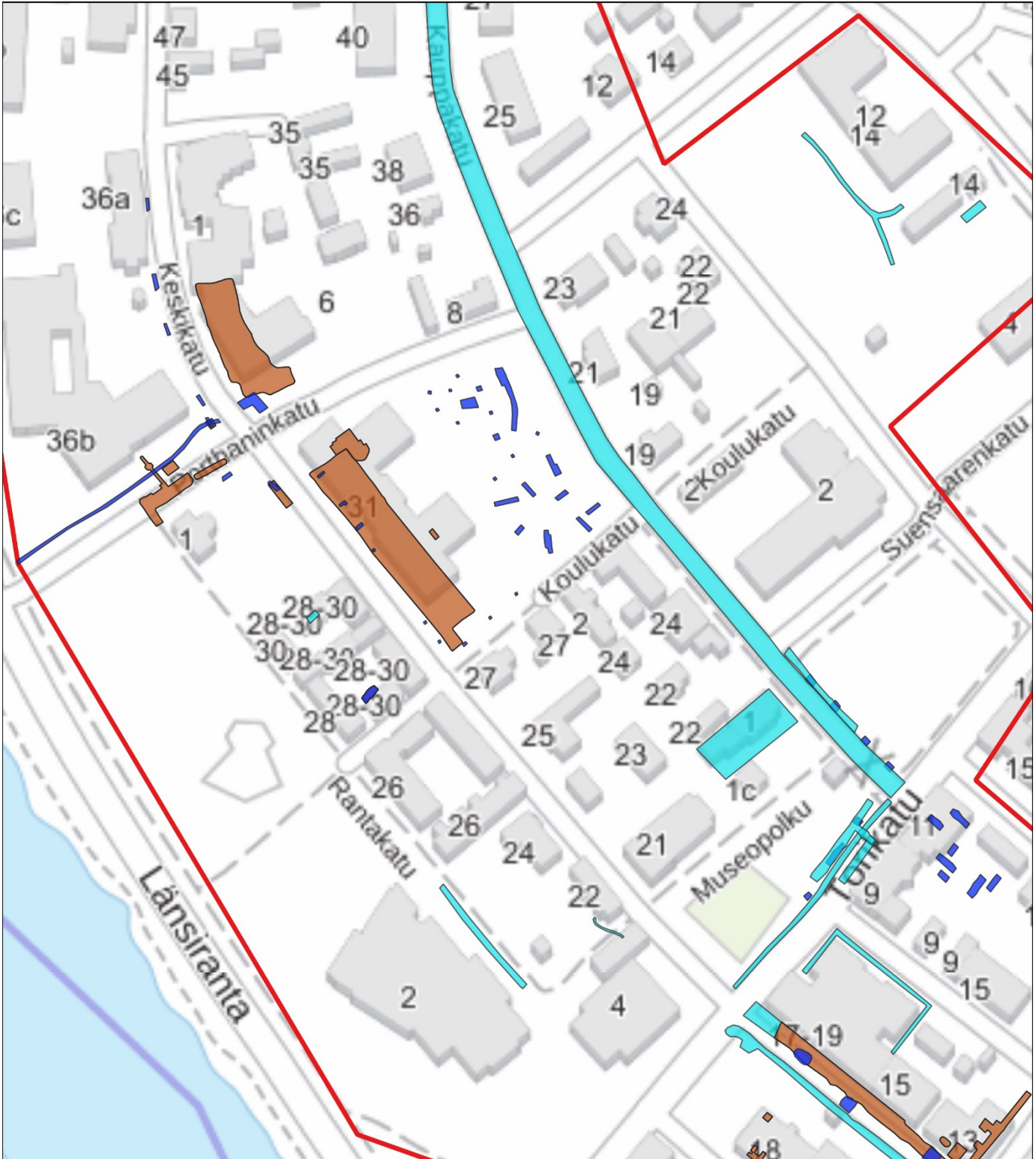

Pohjakartta: Maanmittauslaitos 2024

TORNIO SUENSAARI
Vuoden 1839 kartta asemituna nykyiselle kartalle

Tornionlaakson museo/L. Ohenoja 2024

Liite 4.2

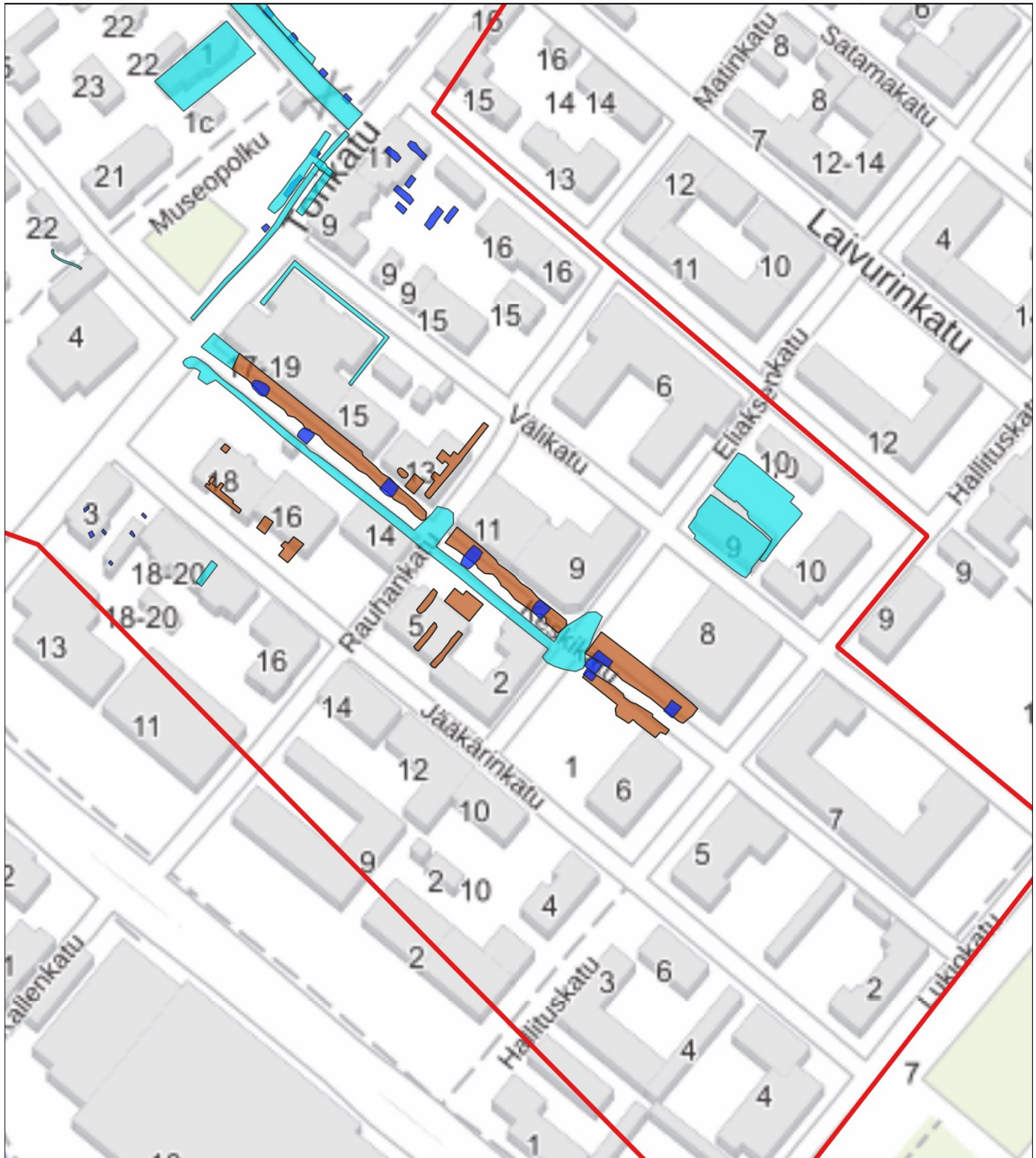
Taustakartta: Maanmittauslaitos 2024

TORNIO SUENSAARI
Arkeologisesti tutkimut alueet 2

Tornionlaakson museo/L. Ohenoja 2024

	Valvonta
	Koekaivaus
	Kaivaus
	Muinaisjäännösalueen raja
Taustakartta	

Liite 4.3

Taustakartta: Maanmittauslaitos 2024

TORNIO SUENSAARI
Arkeologisesti tutkimut alueet 3

Tornionlaakson museo/L. Ohenoja 2024

- Valvonta
- Koekaivaus
- Kaivaus
- Muinaisjäännösalueen raja
- Taustakartta

Liite 5

Torniossa vuosien 1966–2024 aikana toteutetut kaupunkiarkeologiset kenttätutkimukset

Lyhenteet: MV Museovirasto, MT Muinaistieteellinen toimikunta, RHO Rakennushistorian osasto

Kohde	Tutkimustyyppi	Vuosi	Kaivausjohtaja	Tutkimuslaitos	Rahoittaja	Tutkittu pinta-ala
Raatihuone	kaivaus	1966	Pentti Koivunen	MV/MT	Tornion Kalevalaiset Naiset ry., Tornion Lions klubi ja Tornion Rotary klubi	n. 175,9 m ²
Aspio ja Viippola	koekaivaus/valvonta	1996	Timo Ylimaunu	MV/RHO	Tornion vuokra-asunnot Oy	25 m ²
Keskikatu, Rukoushuoneen tontti	pelastuskaivaus	1999	Timo Ylimaunu	Tornionlaakson maakuntamuseo	YIT-yhtymä	32 m ²
Keskikatu, Ahon ja Purran tontti	koe- ja pelastuskaivaukset	1999	Timo Ylimaunu	Tornionlaakson maakuntamuseo	Länsi-Pohjan oppilasasuntolasäätiö	n. 57 m ²
Keskikatu 13	koe- ja pelastuskaivaukset	1999	Timo Ylimaunu	Tornionlaakson maakuntamuseo	Pohjois-Suomen YH-Rakennuttajat Oy	90–100 m ²
Keskikatu, Rakennustuotteen tontti	koekaivaus	1999	Timo Ylimaunu	Tornionlaakson maakuntamuseo	Rakennustuote Oy	n. 16,5 m ²
Govenius	pelastuskaivaus	2000	Vesa-Pekka Herva	Tornionlaakson maakuntamuseo	YIT-yhtymä	n. 300 m ²
Jääkärintie 18–20	valvonta/ pelastuskaivaukset	2000	Vesa-Pekka Herva	Tornionlaakson maakuntamuseo	Skanska Pohjois-Suomi Oy	n. 1000/ 80 m ²
Keskikatu 29–35 Rakennustuotteen ja Ryhmäkodin tontit	pelastuskaivaus	2002	Vesa-Pekka Herva	Oulun yliopisto /arkeologian laboratorio	Lapin TE-keskus	n. 1100 m ²
Välikatu 19	valvonta	2004	Risto Nurmi	Oulun yliopisto /arkeologian laboratorio	Museovirasto, rakennushistorian osasto	n. 600 m ²
Keskikatu 29 (Rakennushuoneen tontti)	kaivaus	2008	Timo Ylimaunu	Oulun yliopisto, arkeologian laboratorio	Oulun yliopisto, arkeologian laboratorio	n. 93,5 m ²
Torinhelmi	koekaivaus	2010	Marika Hyttinen	MV/RHO	A&K Rakennuttajat	88 m ²
Keskikatu 12	koekaivaus ja kaivaus	2010	Marika Hyttinen	MV/RHO	YIT Rakennus OY	162 m ²

Kohde	Tutkimustyyppi	Vuosi	Kaivausjohtaja	Tutkimuslaitos	Rahoittaja	Tutkittu pinta-ala
Kaarlela	koekuopitus	2010	Marika Hyttinen	MV/RHO	Museovirasto	14,5 m ²
Keskikatu-Kirkkokatu	koekuopitus/ koekaivaus	2013	Risto Nurmi	Tornionlaakson maakuntamuseo	Tornion kaupunki	43,5/35 m ²
Välikatu 9	valvonta	2015	Terhi Tanska	MV/Arkeologiset kenttäpalvelut	JH Rak-Konsult Oy	n. 470 m ²
Välikatu 9	valvonta	2016	Terhi Tanska	MV/Arkeologiset kenttäpalvelut	JH Rak-Konsult Oy	n. 544 m ²
Kauppakatu 28	koekaivaus	2017	Jan-Erik Nyman	MV/Arkeologiset kenttäpalvelut	Museovirasto	76,5 m ²
Välikatu 29	valvonta ja koekaivaus	2018	Jan-Erik Nyman	MV/Arkeologiset kenttäpalvelut	Museovirasto	1860/86 m ²
Kaupungintalo ja Porthanin koulu	valvonta	2020	Titta Kallio-Seppä	Tornionlaakson museo	Tornionlaakson museo, virkatyö	30/n.183 m ²
Keskikatu välillä Torikatu-Hallituskatu	valvonta	2021	Titta Kallio-Seppä	Tornionlaakson museo	Tornionlaakson museo, virkatyö	n. 85 m ²
Keskikatu välillä Torikatu-Hallituskatu	koekaivaus	2021	Maija Helamaa	Muuritutkimus Oy	Tornion kaupunki	n. 100 m ²
Keskikatu välillä Torikatu-Hallituskatu	kaivaus ja valvonta	2021	Maija Helamaa	Muuritutkimus Oy	Tornion kaupunki	450/1300 m ²
Keskikatu 51	koekaivaus	2021	Esa Mikkola	MV/ Arkeologiset kenttäpalvelut	Museovirasto, virkatyö	3,5 m ²
Kauppakatu 20	koekaivaus	2022	Arttu Tokoi	Maanala	Tornion Energia Oy	30 m ²
Kauppakatu 20	valvonta	2022	Arttu Tokoi	Maanala	Tornion Energia Oy	n. 92 m ²
Felixinpuisto	koekaivaus	2023	Arttu Tokoi	Maanala	Tornion Energia Oy	n. 28.5 m ²
Felixinpuisto	valvonta	2023	Arttu Tokoi	Maanala	Tornion Energia Oy	n. 135 m ²
Torikatu jalkakäytävällä	valvonta	2023	Annemari Tranberg	Tornionlaakson museo	Tornionlaakson museo, virkatyö	n. 156 m ²
Torikatu	valvonta	2023	Terhi Tanska ja Annemari Tranberg	Tornionlaakson museo	Tornionlaakson museo, virkatyö	52 m ²
Välikatu 22	valvonta	2023	Annemari Tranberg	Tornionlaakson museo	Tornionlaakson museo, virkatyö	n. 145 m ²
Porthaninkatu	valvonta	2024	Laura Ohenoja	Tornionlaakson museo	Tornionlaakson museo, virkatyö	n. 147,5 m ²
Rantakatu, kirjaston piha	valvonta	2024	Laura Ohenoja	Tornionlaakson museo	Tornionlaakson museo, virkatyö	n. 104 m ²

Liite 6

Inventoinnin päivityksessä tehdyt muutokset

Osoite	Muutostyyppi	Kiinteistö	Tutkimukset	Perustelut
Keskikatu 37, 39, 41 ja 43	Kaksi kiinteistöä ovat sulautuneet yhdeksi vuoden 2000 inventoinnin jälkeen. Arkeologisen mielenkiinnon alueet yhdistettiin yhdeksi. Pohjoista 2.luokan aluetta pienennettiin ja eteläinen 1.luokan alue muutettiin 2.luokan alueeksi ja pienennettiin.	851-5-19-8	Vuonna 2002 pelastuskaivaukset.	Tontilla kulttuurikerrosten katsotaan tuhoutuneen pelastuskaivausten ja uudisrakentamisen yhteydessä. Tontin eteläosassa paljastui kaivauksissa ilmeisesti parituvan jäänteet. Rakenne jäi lounaispäästään sekä osittain kaakkoisreunaltaan kaivausalueen ulkopuolelle. Piha- ja parkkipaikan alueella on mahdollisesti säilynyt vanhempia kerroksia.
Keskikatu 30	2.luokka, uusi alue	851-4-2-12	Valvonta vuonna 1996.	Tontin luoteisreunalla arkeologisen valvonnan yhteydessä löytyi puretun rakennuksen alla tiilistä valmistetun joko mahdollisen kellarin tai kakluunin perustan jäänteet. Tontin sisäpihan alueella on mahdollisesti säilynyt kulttuurikerroksia.
Keskikatu 28	2.luokka, uusi alue	851-4-2-11	Valvonta ja koekaivaus vuonna 1996.	Koekaivausten perusteella sisäpihalla on vielä mahdollisesti säilyneitä kulttuurikerroksia. Koekaivauksessa löydettiin rakenteita 1600-luvulta peräisin olevasta rakennuksesta ja palanut rakennus mahdollisesti ajalta 1714/15.
Keskikatu 29–35	1.luokasta 2.luokkaan ja aluerajausta pienennettiin	851-4-14-9	Koekuopitus vuon 1999 ja pelastuskaivaukset vuonna 2002.	Rakennustuotteen tontilla kulttuurikerrosten katsotaan tuhoutuneen pelastuskaivausten ja uudisrakentamisen yhteydessä. Tontin kaakkoispäädyssä on parkkialue. Koekuopituksessa vuonna 1999 havaittiin, että tällä alueella kulttuurikerrosten paksuus on paikoin yli 1,5 metriä. On mahdollista, että vanhimmat kulttuurikerrokset voisivat olla säästyneet parkkipaikan alla. Kaakkoisosassa paikannettiin vuoden 2002 pelastuskaivauksissa puurakenteita kahdessa kerroksessa. Jäännös oli pohjamaan päälle rakennettu ja melko syvällä nykyisen

Osoite	Muutostyyppi	Kiinteistö	Tutkimukset	Perustelut
				maanpinnan alapuolella, alustavasti se on ajoitettu 1600- luvulle.
Välikatu 29	Kaksi kiinteistöä ovat sulautuneet yhdeksi vuoden 2000 inventoinnin jälkeen. Arkeologisen mielenkiinnon alueet yhdistettiin yhdeksi. 1.luokan alue muutettiin 2.luokkaan.	851-4-14-11	Koekaivaus vuonna 2018.	Kiinteistöllä kaivettiin 13 koealaa, jossa todettiin, että kiinteistön maakerrokset ovat suurimmilta osiltaan melko ohuita ja sekoittuneita. Paremmin säilyneitä kerrostumia havaittiin kiinteistön luoteisosassa, jossa paljastui myös mahdollisesti 1600-luvun loppupuolelle ajoittuva rakennusjäännös.
Suensaarenkatu 4	Ei enää rauhoitettu alue.	851-4-15-6	Vuonna 2020 valvonta.	Vuoden 2020 valvonnassa todettiin, että Kaupungintalon tontin takapihan alue on nyt kokonaan kaivettu.
Kauppakatu 20	Arkeologisen mielenkiinnon aluetta pienennettiin puolella.	851-4-13-8	Konekaivuun valvonta vuonna 2004.	Tontille rakennettavan omakotitalon perustusten maanvaihdotöitä ja salaojitusta valvottiin. Noin puolet tontin pinta-alasta kaivettiin kaivinkoneella. Valvonnan yhteydessä paikannettiin 1700-luvun jäänteitä. Piha-alueella rakenteet ja kulttuurikerrokset ovat todennäköisesti säilyneet.
Torikatu 3	Ei enää rauhoitettu alue.	851-2-11-38	Tontti tutkittu koekuopituksin vuonna 2010.	Ennen autokatoksen rakentamista ja asuinrakennuksen laajentamista tontille tehtiin kuusi koekuoppaa, joissa tavattiin ainoastaan purkujäte- ja täyttömaakerroksia 1900-luvulta.
Kauppakatu 18	Ei enää rauhoitettu alue.	851-2-9-24	Tontti tutkittu koekaivauksin vuonna 2010.	Koekaivausten perusteella suurin osa tontin kulttuurikerroksista oli tuhoutunut nuoremman rakennuskannan myötä.
Keskikatu 12 Jääkärintie 13	Ei enää rauhoitettu alue.	851-2-2-4	Tontti tutkittu koekaivauksin ja kaivauksin vuonna 2010.	Tontille rakennettiin vuonna 2010 kerrostalo, jonka yhteydessä kulttuurikerrokset ovat todennäköisesti täysin tuhoutuneet.
Välikatu 9	Arkeologisen mielenkiinnon aluetta pienennettiin puolella.	851-2-7-21	Uudisrakennuksen paikalla ja parkkialueella suoritettiin vuosina 2015 ja 2016 konekaivuun arkeologinen valvonta. Parkkipaikalla kaivuusyvyys oli vain noin 70–80 cm.	Tontin lounaisosaan rakennetun kerrostalon voi katsoa tuhonneen kulttuurikerrokset. Parkkialueella on mahdollista, että säilyneitä kerroksia olisi yli 80 cm syvyydessä.

Liite 7

Kohdetiedot: Tontit

Keskikatu 55	Kiinteistötunnus 851-5-809-75
Arkeologinen mielenkiinto 2	
Kohdekuvaus	
<p>Tontti on 1600-luvun tulliaidan ulkopuolella ja kaavoitettu todennäköisesti vasta 1700-luvun alkupuolella. Tontti sijaitsee 1700-luvun pohjoisen tullin läheisyydessä. Tontille 1980–90 lukujen taitteen tienoilla rakennettu yksikerroksinen asuintalo sijaitsee tontin keskellä. Vuoden 2000 jälkeen tontin koillisreunaan on tullut piharakennus. Vanhemmat kaupunkikerrokset ovat mahdollisesti säilyneet sekä talon itä- että länsipuolella.</p> <p>Viemärit yms. kulkevat taloon tontin lounaiskulmasta. Talo yhdistetty kaukolämpöverkkoon Keskikadulta talon pohjoispäähän kulkevalla päädyn kanssa samansuuntaisella kaukolämpöputkella.</p>	
Arkeologinen tutkimushistoria	
–	

Keskikatu 53	Kiinteistötunnus 851-5-809-76
Arkeologinen mielenkiinto 2	
Kohdekuvaus	
<p>Tontti sijaitsee 1600-luvun tulliaidan sisäpuolella, mutta se on kaavoitettu vasta 1700-luvulla. Koska tontilla sijaitseva 1980–90 lukujen taitteen tienoilla rakennettu yksikerroksinen asuintalo on rakennettu tontin keskelle ja Keskikadun kunnallistekniset kaivannotkin kulkevat kadun länsireunaa, on asuinrakennuksen ja Keskikadun välisen vyöhykkeen kerrostumat mahdollisesti säilyneet. Samoin talon itäpuolen entisen Välikadun puoleiset kerrostumat ovat todennäköisesti koskemattomia. Viemärit kulkevat taloon tontin luoteiskulmasta. Tontilla sijainnut aiemmin 1880-luvulla rakennettu yksikerroksinen hirsinen asuinrakennus, jossa ei ole ollut kellaria (Rakennusinventointi 1984).</p> <p>Talo yhdistetty kaukolämpöverkkoon Keskikadulta talon pohjoispäähän kulkevalla, päädyn kanssa samansuuntaisella kaukolämpöputkella.</p>	
Arkeologinen tutkimushistoria	
–	

Keskikatu 51	Kiinteistötunnus 851-5-809-35 851-5-4-17 851-5-4-18
Arkeologinen mielenkiinto 1	
Kohdekuvaus	
<p>Tontin paikalla on sijainnut 1640-luvun alun kartan mukaan Tornion itäisimmän korttelirivin pohjoisin kortteli. Vuoden 1647 kartassa tontin alue on kuitenkin tyhjillään. Tontin Keskikadun puoleisessa päässä sijaitsee puinen 1850-luvulla rakennettu asuinrakennus, jossa on kellari. Lisäksi tontilla on kaksi puista varastorakennusta, toinen tontin pohjoisreunalla ja toinen tontin itäpäässä.</p> <p>Kunnallistekniset kaivannot kulkevat asuinrakennukseen Keskikadun puolelta. Tontti on pääosin säilynyttä. Tontin eteläreunalla (851-5-4-17) ja länsireunalla (851-5-4-18) on kapeat tonttiin kuulumattomat kaistaleet.</p>	
Arkeologinen tutkimushistoria	
<p>Vuonna 2021 koekaivaus.</p> <p>Tontille oli suunnitteilla uusi ajoliittymä ja pysäköintialue. Ajoliittymän alueella pintamaa on kuorittu noin 60–80 cm syvyyteen. Koekaivauksissa kaivettiin yhteensä neljätoista 0,5 x 0,5 m laajuista koekuoppaa.</p> <p>Tontin lounaisosasta tuli esille mahdollista palomaakerrosta. Löytöaineiston perusteella kerrokset ajoittunevat 1600–1700-luvuille. Ehjänä säilyneistä kerroksia peittää noin 30 cm paksu muokkauserros, sillä tontin alue on ollut viljelykäytössä ilmeisesti 1800-luvulla. Kulttuurikerrokset olivat noin 20–30 cm paksun mustan muokkauserroksen eli peltomullan alla. Erilaisia likamaita ja mahdollista palomaakerrosta löydettiin koekuopista 50–80 cm syvyyteen asti.</p>	

Kauppakatu 44	Kiinteistötunnus 851-5-809-26
Arkeologinen mielenkiinto 1	
Kohdekuvaus	
<p>1640-luvun alun kartassa tontti on jo kaavoitetulla kaupunkialueella. Kuitenkin vuoden 1647 Tornion kartassa on tontille merkittynä aivan tulliaidan viereen vain yksi rakennus, joka todennäköisesti sijoittuu tontin keskiosiin tuhoutumattomalle alueelle. Vuoden 1647 kartta ja 1640-luvun alun kartta poikkeavat kaupungin pohjoisosien osalta huomattavasti toisistaan. Luultavasti 1640-luvun alun kartta on pohjoisten kortteleiden osalta luotettavampi. Tontin Kauppakadun puoleisessa päässä sijaitsee kaksikerroksinen puinen omakotitalo, jossa on betoniperusta ja kellarit. Tontin pohjoisreunalla ollut puinen ulkorakennus on purettu vuosien 2006–2011 aikana. Länsireunalle on rakennettu kaksi pientä piharakennusta.</p> <p>Asuinrakennukseen johtavat kunnallistekniset kaivannot on tehty Kauppakadun puolelta, joten suurin osa tontista on todennäköisesti säilynyttä. Tontin etelä- ja länsipuolella on pienet kaistaleet tonttiin kuulumatonta aluetta (851-5-4-28).</p>	

Arkeologinen tutkimushistoria
–

Keskikatu 45	Kiinteistötunnus 851-5-20-1
--------------	-----------------------------

Arkeologinen mielenkiinto 1

Kohdekuvaus
Tontti on 1600-luvun rakennetulla kaupunkialueella. Tontilla on 1860-luvulla rakennettu yksikerroksinen asuintalo ja ulkorakennus. Vielä 1980-luvulla tontin Keskikadun puoleisessa päässä sijaitsi 1800-luvun lopulla rakennettu puutalo.
Kunnallistekniset kaivannot ovat vaurioittaneet kerrostumia todennäköisesti vain tontin Keskikadun puoleisessa päässä.

Arkeologinen tutkimushistoria
–

Keskikatu 37, 39, 41 ja 43 Ryhmäkodin tontti	Kiinteistötunnus 851-5-19-8
---	--------------------------------

Arkeologinen mielenkiinto 2

Kohdekuvaus
Koko tontin alue on ollut asutettuna jo vuoden 1647 ja 1640-luvun alun karttojen perusteella. Tontti kuuluu 1600-luvun korttelialueeseen. Tontin pohjoisosien vanhat kerrostumat ovat todennäköisesti tuhoutuneet tontin pohjoisosissa 1980–90-luvulla rakennetun puutalon rakennustöiden yhteydessä. Tontin itäreunan, entisen Välikadun reunan, nykyisen parkkipaikan alla olevat kerrostumat saattavat olla säilyneitä. Tontin länsipuolelle Keskikadun varteen on rakennettu kaksikerroksinen puutalo vuosien 2006–2011 välillä.
Tontilla kulttuurikerrosten katsotaan tuhoutuneen pelastuskaivausten ja uudisrakentamisen yhteydessä. Kuitenkin on mahdollista, että parkkipaikan ja jalkakäytävän ja piha-alueen alla on vielä vanhempia säilyneitä kulttuurikerroksia.
Pääosa kunnallistekniikasta on Keskikadun varrella. Tontin kaakkoiskulmassa on viemärikaivantoja, jotka ovat mahdollisesti osin tuhonneet kulttuurikerrokset.

Arkeologinen tutkimushistoria
Vuonna 2002 pelastuskaivaukset.
Kaivauksissa tutkittiin useita etupäässä 1600-luvulta 1700-luvun alkuun ajoittuvia rakennustenjäänteitä. 1600–1700-luvun kulttuurikerrosten todettiin olevan keskimäärin noin 30–40 cm. Kerrokset olivat usein myös rikkonaisia. Nuorimpia maakerroksia poistettiin koneellisesti

keskimäärin noin puoli metriä ja puhdas pohjamaa oli useimmiten alle metrin syvyydessä nykyisestä maanpinnasta.

Nahkurinkatu 5	Kiinteistötunnus 851-5-4-25 851-5-4-24
Arkeologinen mielenkiinto 1	
Kohdekuvaus	
<p>Tontti on 1600-luvun rakennetulla kaupunkialueella. Tontin alue on rakennettua tonttimaata vuosien 1647 ja 1697 kartoissa. Ainoastaan nykyisen tontin Kauppakadun puoleinen pää on ollut rakentamatonta. Tontilla sijaitsee puinen asuin- ja talousrakennus noin 1850 vuodelta.</p> <p>Kunnallistekniset kaivannot eivät ole tuhonneet tontin kerrostumia.</p>	
Arkeologinen tutkimushistoria	
–	

Porthaninkatu 5	Kiinteistötunnus 851-5-19-1
Arkeologinen mielenkiinto 2	
Kohdekuvaus	
<p>Tontin asutus ajoittuu etupäässä 1700-luvulle, mutta saattaa olla mahdollisesti jo 1600-luvun lopulla rakennettua aluetta (ks. kartta v.1697). Tontti on 1600-luvun tulliaidan sisäpuolella. Koko tontin alue on hyvin säilynyttä. Välikadun puolella ollut rakennus on purettu vuoden 2000–2004 aikana. Tontin pohjoisreunalle on rakennettu autotalli/piharakennus.</p> <p>Kunnallistekniset kaivannot kulkevat Välikadun puolella.</p>	
Arkeologinen tutkimushistoria	
–	

Kauppakatu 36	Kiinteistötunnus 851-5-19-18
Arkeologinen mielenkiinto 2	
Kohdekuvaus	
<p>Tontti sijaitsee etupäässä 1700-luvun korttelissa. Tontti kuuluu kuitenkin 1600-luvun kaupunkialueeseen. Vuoden 1647 kartassa tontin kohdalle on merkitty yksittäisiä rakennuksia. Tontti on merkitty v. 1697 kartassa rakentamattomaksi alueeksi. Pohjoisreunassa on kaksikerroksinen puinen asuintalo sekä tontilla kasi pientä piharakennusta. Tontilla on oletettavasti säilyneenä</p>	

kerrostumia 1600-luvun kaupungin kaavoitetun alueen reunoilta ja 1700-luvun kaavoitetusta korttelista.

Tontin rakennuksissa ei ole kellareita eivätkä kunnallistekniset kaivannot ole karttojen perusteella juurikaan tuhonneet tontin kerrostumia.

Arkeologinen tutkimushistoria

–

Kauppakatu 34

Kiinteistötunnus

851-5-19-19

Arkeologinen mielenkiinto 2

Kohdekuvaus

Tontti kuuluu 1600-luvun kaupunkialueeseen, mutta se on otettu pysyvämpään rakennuskäyttöön vasta 1700-luvulla. Vuoden 1647 kartassa tontin vaiheilla on sijainnut tulliaidan vierustan yksittäinen rakennus. Vuoden 1697 kartassa tontti on merkitty rakentamattomaksi alueeksi. Kauppakadun puolen osa talosta on betoniperustainen ja siinä on kellari. Porthaninkadun puoleinen osa asuinrakennuksesta on luonnonkiviperustalla eikä siinä ole kellaria.

Kunnallistekniset kaivannot eivät ole tuhonneet tontin kerrostumia.

Arkeologinen tutkimushistoria

–

Porthaninkatu 2

Kiinteistötunnus

851-5-9901-0

Arkeologinen mielenkiinto 2

Kohdekuvaus

Tontti sijaitsee vanhainkodin tontin ja Porthaninkadun välisellä rakentamattomalla alueella. Tontin itäkulmalla, Keskikadun ja Porthaninkadun kulmassa, on sijainnut vanhan torin pohjoisreuna. Vanha tori on sijainnut pääosin nykyisen Porthaninkadun kohdalla Keskikadun ja Rantakadun välisellä alueella. Tornion vanhin 1600-luvun alkupuolella rakennettu raatihuone on karttojen perusteella sijainnut vanhan torin koillisreunalla. Tontilta saattaa olla mahdollista löytää vanhimman raatihuoneen jäännöksiä sekä vanhasta torialueesta.

Tontin eteläreunassa kulkee vuoden 1982 jakeluvesijohto ja keräilyviemäri. Noin 50–60 cm syvyydessä alueen läpi kulkee Valoo-kaapeli, joka kaivettiin vuonna 2024.

Arkeologinen tutkimushistoria

Raatihuoneen kaivaukset 1966.

Porthaninkadun Valoo-kaapeli valvonta 2024.

Raatihuoneen paikan arkeologiset kaivaukset on suoritettu vuonna 1966, jossa määriteltiin vuosien 1722–1871 raatihuoneen sijainti ja löydettiin jäänteitä kahdesta aikaisemmasta 1600-luvun raatihuoneesta. Paikalla kaivettiin pohjamaahan asti pääasiassa vain pääkaivausalueella. Alueella on vielä hyvin todennäköisesti säilyneitä kulttuurikerroksia raatihuoneista sekä torista.

Tontilla Porthaninkadun ja Keskuskadun risteyksessä kulttuurikerrokset olivat vahvuudeltaan noin 50–60 cm. Torialueella eli raatihuoneen koillispuolella kulttuurikerrokset olivat koko matkalla varsin yhtenäisiä ja muodostuivat erilaisista palo-, tiili, ja hiekkakerroksista. Yhtä poikkeusta lukuun ottamatta ei tullut vastaan rakenteita. Pääkaivausalueella tuli paljon kiviä, kivijalan ja hirsien jäännöksiä ja palokerroksia. Kivien ja hirrenjäänteiden välissä oli tavallisimmin likaista hienoa hiekkaa ja joskus puuroskaa.

Åströminpuisto	Kiinteistötunnus 851-4-9903-0
Arkeologinen mielenkiinto 1 ja 2	
Kohdekuvaus	
<p>Åströminpuisto on Rantakadun ja Länsirannan väliin jäävä puistoalue. Puiston Rantakadun viereinen reuna on kuulunut Viippolan talon ja Porthaninkadun väliseltä alueelta 1600-luvun rantaa kohti leventyneeseen rantakortteliin. 1600-luvun korttelit ovat jatkuneet puiston puolelle Rantakadun länsireunasta todennäköisesti n. 10 m (lähelle puiston Rantakadun suuntaista koivuriviä). Puiston todennäköisen vanhan korttelialueen poikki kulkee karttojen perusteella viemäriinja. Åströminpuistoon jatkuneiden korttelien alue kuuluu ensimmäisen luokan alueisiin. Tämän lisäksi puiston vanhainkodin ja kesäteatterin näyttämön väliin jäävä alue kuuluu toisen luokan alueeseen, jolla on sijainnut 1600-luvulla runsaasti ranta-aittoja.</p>	
Arkeologinen tutkimushistoria	
–	

Keskikatu 34	Kiinteistötunnus 851-4-2-6
Arkeologinen mielenkiinto 1	
Kohdekuvaus	
<p>Tontti sijaitsee 1600-luvun raatihuoneen vieressä, raatihuoneesta etelään Rantakadun varrella. Nymanin taloksi kutsutun vanhan pappilan rakennus on kaksikerroksinen puurakennus, jossa on kulttuurihistoriallisesti arvokas ristiholvattu kellari. 1600-luvulla tontti on ylettynyt nykyistä lähemmäksi rantaa, nykyisen Åströmin puiston puolelle. Tontin Keskikadun puoleinen pää on rakentamaton.</p> <p>Kunnallistekniset kaivannot on johdettu tontille Porthaninkadun puolelta. Kaukolämpöverkon liittymä on vedetty tontille Porthaninkadulta pihaan talon itäpuolelle, josta se kääntyy talon verannan eteläkulmalle.</p>	

Arkeologinen tutkimushistoria
–

Keskikatu 32	Kiinteistötunnus 851-4-2-4
Arkeologinen mielenkiinto 1	
Kohdekuvaus	
<p>Tontti sijaitsee 1600-luvun Rantakadun varrella vanhojen raatihuoneiden eteläpuolella ensimmäisessä rantakorttelissa, jossa tontit ovat ulottuneet muita rantakadun kortteleita pitemmälle rantaan nykyisen Åströmin puiston puolelle. Tontilta on purettu 2000–2004 yksikerroksinen asuintalo ja eteläreunassa sijaitseva ulkorakennus. Rakennusten ja Rantakadun väliin jäävän alueen kerrostumat ovat todennäköisesti säilyneet.</p>	
Arkeologinen tutkimushistoria	
–	

Keskikatu 30 Viippolan talo	Kiinteistötunnus 851-4-2-9
Arkeologinen mielenkiinto 1	
Kohdekuvaus	
<p>Tontti sijaitsee 1600-luvun rantakadulla vanhan raatihuoneen torista etelään katsottuna ensimmäisessä korttelissa. Paikalla sijainnut 1600-luvun tontti on jatkunut nykyistä tonttia lähemmäksi rantaa nykyisen Åströmin puiston puolelle. Tontilla sijaitseva Viippolan talo ajoittuu 1700-lopulle. Talossa ei ole kellareita.</p> <p>Viemärointi ym. kunnallistekniikka on vedetty taloon Keskikadun puolelta.</p>	
Arkeologinen tutkimushistoria	
–	

Keskikatu 30 Viippolan sisäpiha	Kiinteistötunnus 851-4-2-12
Arkeologinen mielenkiinto 2	
Kohdekuvaus	
<p>Tontti sijaitsee 1600-luvun rantakadulla. Paikalla sijainnut 1600-luvun tontti on jatkunut nykyistä tonttia lähemmäksi rantaa nykyisen Åströmin puiston puolelle. Tontin luoteisreunalla arkeologisen valvonnan yhteydessä löytyi purettuun rakennukseen alla tiilistä valmistetun joko mahdollisen kellarin tai kakluunin perustan jäänteet.</p>	

Viemäröinti on ym. kunnallistekniikka on vedetty Viippolan taloon Keskikadun puolelta. Kaukolämpö kulkee tontin kaakkoisreunalla ja viemäröinti luoteisreunalla.

Arkeologinen tutkimushistoria

Valvonta vuonna 1996 uudisrakentamisen yhteydessä.

Alueella pinta-/likamaakerrosta oli noin 50 cm ja tämän päällä 10–30 cm paksu täytemaakerros, jonka alta tuli puhdas hiesukerros.

Viippolan pihalla sijaitti puretun rakennuksen alla tiilistä valmistetun joko mahdollisen kellarin tai kakluunin perustan jäänteet.

Keskikatu 28 Aspion talo	Kiinteistötunnus 851-4-2-7
-----------------------------	-------------------------------

Arkeologinen mielenkiinto 1

Kohdekuvaus

Tontti sijaitsee 1600-luvun Rantakadun varrella vanhasta raatihuoneesta katsottuna toisessa korttelissa etelään. Tämän korttelin tontit ovat rajoittuneet rantaan päin jotakuinkin kuin nykyäänkin. Tontilla sijaitsevassa yksikerroksisessa 1700-luvun lopun puutalossa (Aspion talo) ei ole kellareita, joten tontin vanhemmat kerrostumat ovat todennäköisesti säilyneet.

Tontille on johdettu viemäröinti Koulukadulta suurin piirtein tontin koillisreunan mukaisesti.

Arkeologinen tutkimushistoria

–

Keskikatu 28 Aspion sisäpiha	Kiinteistötunnus 851-4-2-11
---------------------------------	--------------------------------

Arkeologinen mielenkiinto 2

Kohdekuvaus

Tontti sijaitsee 1600-luvun Rantakadun varrella. Koekaivausten perusteella sisäpihalla on vielä mahdollisesti säilyneitä kulttuurikerroksia.

Arkeologinen tutkimushistoria

Valvonta ja koekaivaus vuonna 1996 uudisrakentamisen yhteydessä.

Alueella pinta-/likamaakerrosta oli noin 50 cm. Seuraava kerros oli tiilimurskasta, hiilikerroksista ja punaiseksi palaneesta maasta koostunut noin 10–20 cm paksu kerros. Palokerroksen alla oli noin 5 cm paksuinen puukerros. Puukerroksen alapuolella oli kaksi selvää likamaa kerrosta, joista ylemmässä oli runsaasti hiiltä.

Vanhimmaksi kulttuurikerrokseksi tulkittiin puunkuori- ja lastukerros. Puuroskakerroksen yläpuolelta löydettiin rakenteiden jäännöksiä, jotka on tulkittu 1600- ja 1700-luvulle.

Keskikatu 29 Rakennushuoneen tontti	Kiinteistötunnus 851-4-14-9
Arkeologinen mielenkiinto 2	
Kohdekuvaus	
<p>Koko tontin alue on ollut asutettuna jo vuoden 1647 ja 1640-luvun alun karttojen perusteella. Tontille on vuonna 2013–2014 rakennettu 1,5 kerroksinen puutalo. Rakennus kattaa lähes koko tontin lukuun ottamatta kaakkoispäätä, josta on tehty parkkipaikka.</p> <p>Kunnallistekniset kaivannot on johdettu tontille Keskikadun puolelta. Kaukolämpölinja kulkee tontin Keskikadun puoleisella reunalla.</p>	
Arkeologinen tutkimushistoria	
<p>Vuonna 1999 tontilla suoritettiin koekuopituksia ja vuonna 2002 pelastuskaivaukset.</p> <p>Vuoden 1999 koekuopituksessa kulttuurikerrosten paksuus tontin alueella todettiin olevan 70–100 cm. Väli- ja Koulukadun kulmauksessa kulttuurikerroksen paksuus oli yli 1,5 metriä. Pelastuskaivauksissa vuonna 2002 1600–1700-lukujen kulttuurikerrosten keskimääräiseksi paksuudeksi arvoitiin noin 30–40 cm. Pintamaata poistettiin noin 50 cm. Kaivauksissa dokumentoitiin useita rakennuksen jäännöksiä 1600-luvulta 1800-luvulle.</p>	

Välikatu 29	Kiinteistötunnus 851-4-14-11
Arkeologinen mielenkiinto 2	
Kohdekuvaus	
<p>Tontin alueella on vuoden 1647 kartan perusteella sijainnut yksi toisen korttelirivin pitkälle itään laajentuneista tonteista. Tontti nykyisin rakentamaton.</p> <p>Tontin läpi on kulkenut kaakkoisen tonttirajan suuntaisesti rautainen vesiputki Kauppakadulta talon eteläpuolelle. Nykyisin tontin kunnallistekniikkaa on vain tontin kaakkoiskulmassa ja lähes koko tontti on muuten tyhjillään.</p>	
Arkeologinen tutkimushistoria	
<p>Koekaivaus vuonna 2018.</p> <p>Koekaivauksissa kaivettiin koelajoja, joilla havaittiin paremmin säilyneitä 1900-lukua vanhempia kerrostumia vain noin 20 x 20 m laajalla alueella kiinteistön luoteisosassa, jossa paljastui myös mahdollisesti 1600-luvun loppupuolelle ajoittuva rakennusjäännös.</p> <p>Pintakerrokset olivat tontilla noin 30–65 cm. Säilyneet 1900-lukua vanhemmat kulttuurikerrokset olivat usein alle 15 cm paksuisia. Tontin keskiosassa paljastui paremmin säilyneitä ja keskimäärin noin 20–30 cm paksuja 1700-luvun kulttuurikerroksia ja niiden alta mahdollisesti 1600-luvun loppupuolelle ajoittuva rakennusjäännös.</p>	

Kauppakatu 28	Kiinteistötunnus 851-4-14-10
Arkeologinen mielenkiinto 1	
<p>Kohdekuvaus</p> <p>Tontti on 1600-luvun kaupunkialueella tulliaidan reunamilla. Vuoden 1647 kartassa tontilla on sijainnut tulliaitaa reunustavia yksittäisiä rakennuksia. 1600-luvun aikana Tornion toisen itäisemmän korttelirivin tontit laajenivat ja "venyivät" voimakkaasti itään. Tätä venymistä on nähtävissä jo vuoden 1647 kartassa, jolloin yhden "venyneen tontin" alue ulottuu mahdollisesti osittain kyseisen tontin alueelle. Vuoden 1697 kartassa toisen korttelirivin tontit ovat jatkaneet "venymistä", ja kyseinen tontti on todennäköisesti rakennettua aluetta. Nykyinen tontti on ollut 1980-luvulla vielä jaettuna kahdeksi yhtä suureksi tontiksi. Pohjoisemmalla tontilla sijaisi Välikadun puoleisella sivulla v. 1872 rakennettu yksikerroksinen luonnonkiviperustainen rakennus, jossa on ollut kellari. Rakennus on purettu 1980–90-lukujen taitteessa. Tontti on nykyisin luonnontilassa.</p> <p>Tontin läpi ei kulje kunnallisteknisiä kaivantoja.</p>	
<p>Arkeologinen tutkimushistoria</p> <p>Vuonna 2017 koekaivaus.</p> <p>Tutkimuksessa selvisi, että lähes koko kiinteistöllä on pintamaan alla noin puoli metriä säilyneitä kulttuurikerroksia, joissa on 1600–1800-luvuille ajoittuvia löytöjä. Kulttuurikerrokset ovat pääosin multainen hiekka ja hietakerroksia. Kulttuurimaakerrosten alta paljastui puhtaasta hiekasta ja hiedasta koostuva luontainen mineraalimaa. Rakenteita ei koeojista löytynyt.</p>	

Puutarhakatu 16 Porthanin koulu	Kiinteistötunnus 851-4-15-5
Arkeologinen mielenkiinto 2	
<p>Kohdekuvaus</p> <p>Tornion vanhin v. 1647 valmistunut kirkko kellotapuleineen ja hautausmaineen on sijainnut nykyisen Porthanin koulun tontilla. Kirkkorakennus on sijainnut Koulun lounaiskulmalla ja kellotapuli tontin lounaiskulman vaiheilla. Kirkko paloi 1682, jonka jälkeen uusi kirkko rakennettiin nykyiselle paikalleen. Paikalla on ehditty myllätä jonkin verran 1900-luvun alkupuolella. (ks. lisää Juhani Rinne 1921: "Tornion kirkko ja sen haudat". Tornio 1621 12/5 1921.Oulu, 208–223. ja Juhani Rinne 1911: Tornion kaupungin kirkosta. Suomen museo 1911.)</p>	
<p>Arkeologinen tutkimushistoria</p> <p>Vuonna 2020 valvonta.</p> <p>Kaukolämpökaivannon profiilit tarkistettiin ja ne vaikuttivat olevan pääosin puhdasta maata. Kirkkoon ja mahdollisiin hautauksiin viittaavaa ei havaittu.</p>	

Keskikatu 26	Kiinteistötunnus 851-4-1-2
Arkeologinen mielenkiinto 1	
Kohdekuvaus	
<p>Tontti sijaitsee 1600-luvun rantakadun varressa sijainneessa korttelissa. Vanhat kerrostumat ovat todennäköisesti säilyneet Åströmin kartanon päärakennuksen alla (Rantakadun reunalla), tontin Keskikadun puoleisen varistorakennuksen alla ja tontin kaakkoisreunalla sijaitsevan rakennuksen alla. Koulukadun puolelle rakennetun uudisrakennuksen kohdalta kerrostumat ovat tuskin säilyneet. Samoin suljetun sisäpihan kerrostumat ovat pitkälti kunnallisteknisten kaivantojen tuhoamat.</p>	
Arkeologinen tutkimushistoria	
–	

Kauppakatu 26	Kiinteistötunnus 851-4-13-5
Arkeologinen mielenkiinto 1	
Kohdekuvaus	
<p>Tontti on 1600-luvun kaupunkialueella. Vuoden 1647 kartan perusteella tontti on ollut aivan tulliaidan vierellä ja tontin kohdille on merkittynä yksittäisiä rakennuksia. Vuoden 1697 kartan perusteella tontti on kaupungin itäisimmän kolmannen korttelirivin alueella. Tontilla on yksikerroksinen puinen asuintalo 1800-luvun lopulta ja kaksi piharakennusta. Taloon on tehty laajennus vuonna 1912. Rakennuskanta on hyväkuntoista ja muodostaa tyypillisen vanhan suljetun pihapiirin.</p> <p>Kunnallistekniset kaivannot asuinrakennukseen on tehty Koulukadun puolelta.</p>	
Arkeologinen tutkimushistoria	
–	

Keskikatu 24	Kiinteistötunnus 851-4-1-3
Arkeologinen mielenkiinto 1	
Kohdekuvaus	
<p>Tontti sijaitsee 1600-luvun rantakorttelissa. Tontin kerrostumat ovat osin tuhoutuneet tontin koillisosiin rakennetun yksikerroksisen modernin tiilirakennuksen alueelta. Rakennus on rakennettu tontin Keskikadun puoleiseen osaan, joten Rantakadun puoleisen osan kerrostumat ovat todennäköisesti säilyneet.</p> <p>Kunnallistekniikka on vedetty taloon Keskikadun puolelta, jossa kerrostumat ovat todennäköisesti kuitenkin osin säilyneet (arkeologiselta mielenkiinnoltaan 2.luokan aluetta).</p>	

Arkeologinen tutkimushistoria
–

Keskikatu 22	Kiinteistötunnus 851-4-9901-0
--------------	----------------------------------

Arkeologinen mielenkiinto 1

Kohdekuvaus
Tontti sijaitsee Rantakadun varressa. Tontti on erotettu Granrothin talon tontista (851-4-1-5).

Arkeologinen tutkimushistoria
–

Keskikatu 22	Kiinteistötunnus 851-4-1-5
--------------	-------------------------------

Arkeologinen mielenkiinto 1

Kohdekuvaus
Tontti sijaitsee 1600-luvun rantakorttelin alueella. Tontin kerrostumat ovat todennäköisesti säilyneet koskemattomina. Tontilla sijaitsee Granrothin talo.
Kunnallistekniset kaivannot eivät ole tuhonneet tontin alueen kerrostumia.

Arkeologinen tutkimushistoria
Kaapelikaivuun valvonta vuonna 2023.
Kaivannossa havaittiin yhdessä kohdassa mahdollinen rakennejäännös (luonnonkiviä) ja sen ympärillä hiukan kulttuurikerrosta. Kaapelikaivannon syvyys oli noin 40.

Kauppakatu 22	Kiinteistötunnus 851-4-5-11
---------------	--------------------------------

Arkeologinen mielenkiinto 1

Kohdekuvaus
Tontti on 1600-luvun kaupunkialueella aivan tulliaidan liepeillä (kartta v.1647). 1600-luvun lopussa tontin alue on ollut kaupungin itäisintä, kolmatta kortteliriviä. Tontilla on kaksikerroksinen asuinrakennus ja kaksi piharakennusta.
Kunnallistekniset kaivannot kulkevat tontille Välikadun puolelta.

Arkeologinen tutkimushistoria

–

Kauppakatu 20	Kiinteistötunnus 851-4-13-8
Arkeologinen mielenkiinto 1	
Kohdekuvaus	
<p>Pääosa tontista on vuoden 1647 kartan tulliaidan sisäpuolella. Vuoden 1697 kartassa tontin alueella on ollut kaupungin itäisin, kolmas korttelirivi. Tontille on rakennettu omakotitalo vuonna 2004. Kunnallistekniset kaivannot tulevat tontille Välikadun puolelta.</p>	
Arkeologinen tutkimushistoria	
<p>Konekaivuun valvonta vuonna 2004.</p> <p>Noin 50 cm syvyydessä alkoi paksu tiilensekainen sekoittunut palokerros. Kulttuurikerrokset tontin alueella olivat yhteensä noin metrin paksuisia. Rakenteiden jäännöksiä löytyi kaksi, jotka ajoitettiin 1700-luvulle.</p>	

Keskikatu 22 Leikkikenttä ja puisto	Kiinteistötunnus 851-4-9903-0
Arkeologinen mielenkiinto 1	
Kohdekuvaus	
<p>Koko Museopuiston alue on 1600-luvun kaupunkialuetta. Vuoden 1647 kartassa Välikadusta rannan puolelle jäävä puistoalue on ollut kaupungin toista kortteliriviä. Puiston Kauppakadun puoleinen pää on tuolloin ollut vielä kaupungin tulliaidan ulkopuolella. Vuoden 1697 kartan perusteella puiston Välikadun ja Kauppakadun välinen alue on todennäköisesti ollut osittain avointa katutilaa ja aivan Kauppakadun päässä on sijainnut kaupungin kolmas korttelirivi. Nykyisin puiston eteläinen osa on lasten leikkikenttänä ja pohjoinen osa puistona. Puiston pohjoiskulmassa Kauppakadun laidalla on Torikentän paviljonki.</p> <p>Puistoalueen läpi ei kulje kunnallisteknisiä kaivantoja. Tontin koillisreunalla on jakokaappi.</p>	
Arkeologinen tutkimushistoria	
–	

Kauppakatu 20 Parkkialue	Kiinteistötunnus 851-4-9902-0
Arkeologinen mielenkiinto 2	
Kohdekuvaus	

Tontin läntisimmät osat ovat olleet vuoden 1697 kartan perusteella rakennettua kaupunkialuetta. Kyseisen kartan asemoinnissa olleista ongelmista johtuen, täytyy kuitenkin suhtautua kriittisesti siihen, kuinka suuri osa torin Kauppakadun puoleisesta päästä on ollut rakennettua kaupunkialuetta 1600-luvun lopulla. Todennäköisesti rakennettua alue ei ole ollut aivan yhtä laaja kuin asemoidussa v. 1697 kartan perusteella näyttäisi.

Arkeologinen tutkimushistoria

Vuonna 2022 koekuopitus ja konekaivuun valvonta.

Torikentän laitaan suoraan jalkakäytävän alle tehtiin neljä koekuoppaa kaivinkoneella sekä myöhemmin valvottiin konekaivuuta. Jalkakäytävän pohjustus oli noin 70–105 cm paksuisia. Jalkakäytävän perustus koostui noin 50–55 cm paksusta murskekerroksesta ja 30–50 cm paksusta kerroksesta täyttöhiekkaa. Kauppakadun reunaan kaivetun kaukolämmön valvonnassa havaittiin myöhemmältä maankäytöltä osin säilynyt maakerros, joka tulkittiin vanhaksi pelto- tai pihamaaksi. Säilyneet kulttuurikerrokset olivat hyvin ohuita.

Keskikatu 20	Kiinteistötunnus 851-2-3-8
--------------	-------------------------------

Arkeologinen mielenkiinto 1

Kohdekuvaus

Tontti sijaitsee 1600-luvun rantakorttelissa. Nykyisin tontti on autiona. Tontilla sijaitsi ennen neljä 1800-luvun loppupuolen puurakennusta, jotka purettiin v. 1991 (ks. rakennusinventointi 1984). Puretuissa rakennuksissa ei ollut kellareita. Myöskään kunnallistekniset kaivannot eivät ole tuhonneet tontin kerrostumia. Tontilla eteläkulmauksessa on vanha kellari.

Arkeologinen tutkimushistoria

Kellari on piirretty Keskikatu 13 ja Ruokoushuoneen tonttien vuoden 1999 pelastuskaivausraporttien yleiskarttaan.

Keskikatu 19	Kiinteistötunnus 851-2-6-1
--------------	-------------------------------

Arkeologinen mielenkiinto 2

Kohdekuvaus

Tontti on 1600-luvun korttelialueella. Tontille on rakennettu 1960–70-lukujen taitteen tienoilla (?) nelikerroksinen tiilinen kellariton kerrostalo. Tornionlaakson maakuntamuseossa inventointiaikana toimineen arkeologi Timo Ylimaunun mukaan kerrostaloa rakennettaessa talon alle olisi jäänyt kellari Torikadun ja Keskikadun kulmaan.

Arkeologinen tutkimushistoria

Kellari on piirretty Keskikatu 13 ja Ruokoushuoneen tonttien vuoden 1999 pelastuskaivausraporttien yleiskarttaan.

Keskikatu 14 ja 16	Kiinteistötunnus 851-2-3-9
Arkeologinen mielenkiinto 1	
Kohdekuvaus	
<p>Tontin alue on 1600-luvun loppupuoliskolla rakennetulla entisen Rantakadun korttelialueella. Tontin Keskikadun puoleinen osa on tuhoutunut modernin kaupparakennuksen rakentamisen yhteydessä. Tontin Jääkärikadun puoleinen osa, nykyisen parkkipaikan alue, on todennäköisesti säilynyttä aluetta. Tontin Jääkärikadun puoleisesta päästä on purettu 1980-luvun lopussa v. 1840 luonnonkiviperustalle rakennettu hirsinen vanha rantahotelli. Puretussa kaksikerroksisessa rakennuksessa ei ollut kellaria.</p>	
Arkeologinen tutkimushistoria	
–	

Välikatu 9	Kiinteistötunnus 851-2-7-21
Arkeologinen mielenkiinto 2	
Kohdekuvaus	
<p>Tontti sijaitsee vuoden 1750 kartassa kaupungin itäisimmän kolmannen korttelirivin eteläpäässä. Tontilla on mahdollisesti ollut rakennuskantaa jo 1600-luvun loppupuolella (ks. kartta vuodelta 1697). Tontin louteispuolelle on rakennettu vuonna 2016 nelikerroksinen kerrostalo. Koillispuolesta tehtiin parkkipaikka.</p>	
Arkeologinen tutkimushistoria	
<p>Valvonta vuosina 2015 ja 2016.</p> <p>Vuoden 2015 valvonnassa todettiin, että rakennejäännökset ja kulttuurikerrokset olivat hyvin ohuita ja katkelmallisia.</p> <p>Parkkialuetta kaivettiin 70–80 cm syvyyteen arkeologisessa valvonnassa. Valvonnan perusteella tutkimusalueelta vuosina 1982 ja 1993 purettu rakennukset perustuksineen, sekä niiden kunnallistekniikka, olivat pitkälti tuhonneet alueella mahdollisesti aiemmin olleiden rakenteiden jäännökset. Kaivetulta alueelta löytyi kuitenkin mahdollisia 1700-luvun palokerroksia, joten on mahdollista, että vanhempia kerroksiakin on säilynyt.</p>	

Jääkärikatu 6	Kiinteistötunnus 851-1-2-4
Arkeologinen mielenkiinto 2	
Kohdekuvaus	
<p>Tontti sijaitsee 1600-luvun lopun ja 1700-luvun Tornion kaupunkialueen eteläpäässä. Tontin alue on otettu rakennuskäyttöön todennäköisesti 1600-luvun loppupuolella. Ahtaalla tontilla sijaitsevassa 1857 rakennetussa Husan talossa on kellari. Talon Hallituskadun puolella sijaitsee lisäksi</p>	

betonirakenteinen n. 4 x 6 m kellari. Tontin kerrostumat ovat todennäköisesti tuhoutuneet suurelta osin, mutta pihapiirissä ja talon alla on todennäköisesti säilyneitäkin alueita.

Arkeologinen tutkimushistoria

–

Kohdetiedot: Kadut

Keskikatu
Arkeologinen mielenkiinto 2
<p>Kohdekuvaus</p> <p>Keskikadun linja seurailee ainakin osittain vanhojen 1600-luvun karttojen perusteella sen aikaista Takakatua. Osa kadusta mahdollisesti sijoittuu myös tonttien puolelle. 1750 kaupunkimittauksen kartassa Tornion asemakaava on hieman muuttunut 1600-lukuun nähden ja korttelit sijaitsevat lähellä nykyisiä sijojaan. Keskikadulta on mahdollista löytää 1600- ja 1700-luvun kerrostumia.</p>
<p>Arkeologisesti valvottu osuus kadusta</p> <p>Keskikadulla Porthaninkatu – Kirkkokatu välillä sekä Kirkkokadulla suoritettiin katualueiden parannustöitä, jota valvottiin. Töiden yhteydessä Keskikadun ja Kirkkokadun osalta uusitaan kaikki katualueiden kunnallistekniikka ja katujen pinnat ja pohjustukset tonttien rajoille saakka. Vastaan tulleita maakerroksia ei tutkittu arkeologisella tarkkuudella, vaan havaitut säilyneet vanhat kulttuurikerrokset jätettiin koskemattomiksi. Kirkkokadulle ja Keskikadun läheisyyteen tehtiin 10 koeojaa. Vanhan torin lähialueella kaksi koeojaa laajennettiin koekaivausalueiksi.</p> <p>Koeojien perusteella pystyttiin määrittämään, että Keskikadun katualueen osalta historialliset kulttuurikerrokset ovat pääosin tuhoutuneet myöhempien katu- ja rakennustöiden yhteydessä. Ainoastaan Keskikadun ja Porthaninkadun risteyksessä Kaupunginlahden puolella todettiin pienialaisia säilyneistä kerroksia.</p> <p>Keskikadulla ja Kirkkokadulla uusittiin katualueiden kunnallistekniikka ja katujen pinnat ja pohjustukset tonttien rajoille saakka. Havaitut säilyneet kulttuurikerrokset jätettiin koskemattomiksi. Katuosuuksille tehtiin 10 koeojaa, joilla tutkittiin tarkemmin mahdollisia säilyneitä kerroksia. Kulttuurikerroksia löytyi Keskikadun varrelta Porthaninkadun risteuksen molemmin puolin sekä Kirkkokadulta. Säilyneet historialliset kulttuurikerrokset olivat noin 50–100 cm syvyydessä nykyisen katupinnan alapuolella. Kirkkokadun itäpäässä kulttuurikerrokset painuivat yli metriin nykyisestä katutasosta.</p> <p>Torikatu – Hallituskatu välillä Keskikadun koillisreunalla suoritettiin arkeologinen kaivaus. Kaivausalueet kaivettiin puhtaaseen pohjamaahan asti ja luovutettiin tutkimusten edetessä putki- ja saneeraustyömaan käyttöön. Nykyrakennusten edustalla, kadun reuna-alueilla oli säilynyt vanhempien rakenteiden perustuksia. Kadun lounaisreunassa säilytettiin valvonnalla mahdollisia kulttuurikerroksia nostamalla tarvittaessa hieman saneerauskaivuun pohjatasoa.</p>
<p>Arkeologisesti valvomaton osuus kadusta, jolla vanhoja kulttuurikerrostumia voi vielä olla jäljellä</p> <p>Keskikadun ja jalkakäytävien alla on vuosien 2013 ja 2021 kaivausten perusteella on vanhoja kulttuurikerroksia, joissa on vielä mahdollisesti jäljellä rakennusten jäännöksiä sekä vanhaa katualuetta.</p>
<p>Arkeologinen tutkimushistoria</p> <p>Koekaivaukset ja valvonta 2013.</p>

Valvonta ja pelastuskaivaus vuonna 2021.

Kauppakatu

Arkeologinen mielenkiinto 2

Kohdekuvaus

Kauppakatu sijaitsee 1647 kartan mukaan tonttien ulkopuolella, mutta sijaitsee tulliaidan sisäpuolella. 1600-luvun lopulla koko Kauppakadun alue on ollut jaettuna tontteihin. Uuden asemakaavan myötä 1700-luvulla kauppakatu on seurailut viimeisen korttelin taustaa. On mahdollista, että kadun alla olisi säilynyt kerroksia 1600-luvun lopulta.

Arkeologisesti valvottu osuus kadusta

Kirkkokatu – Torikatu välillä Kauppakadulla uusittu tie ja vaihdettu katulamppupylväät. Tietä kaivettiin noin 50–70 cm syvyyteen. Ajoväylän ja jalkakäytävän asfaltoinnit uusittiin. Valvonnassa ei havaittu kulttuurikerroksia. Säilyneitä kerroksia voi mahdollisesti olla syvemmällä.

Arkeologisesti valvottoman osuus kadusta, jolla vanhoja kulttuurikerrostumia voi vielä olla jäljellä

Kauppakadun koko pituus muinaisjäännösalueella.

Arkeologinen tutkimushistoria

Valvonta vuonna 2023.

Kirkkokatu

Arkeologinen mielenkiinto 2

Kohdekuvaus

Kirkkokatu noudattelee joiltakin osin 1600–1700-luvun karttojen mukaan katua ja joiltakin osin Kirkkokatu kulkee tonttien kohdilla.

Arkeologisesti valvottu osuus kadusta

Keskikadulla Porthaninkatu – Kirkkokatu välillä sekä Kirkkokadulla suoritettiin katualueiden parannustöitä, jota valvottiin. Töiden yhteydessä Keskikadun ja Kirkkokadun osalta uusitaan kaikki katualueiden kunnallistekniikka ja katujen pinnat ja pohjustukset tonttien rajoille saakka. Vastan tulleita maakerroksia ei tutkittu arkeologisella tarkkuudella, vaan havaitut säilyneet vanhat kulttuurikerrokset jätettiin koskemattomiksi. Kirkkokadulle ja Keskikadun läheisyyteen tehtiin 10 koeojaa. Vanhan torin lähialueella kaksi koeojaa laajennettiin koekaivausalueiksi.

Kirkkokadun linjalla historialliset kulttuurikerrokset olivat paremmin säilyneet. Kadun eteläpuoleisen kaistan alla oli säilynyt noin 1,5 metrin levyinen kaistale koskemattomia kulttuurikerroksia koko Keskikadun ja Kauppakadun välisellä katuosuudella. Säilyneet historialliset kulttuurikerrokset olivat noin 0.5–1 metriä nykyisen katupinnan alapuolella. Kirkkokadun itäpäässä kulttuurikerrokset painuivat syvemmälle yli metriin nykyisestä katutasosta.

Arkeologisesti valvoman osuus kadusta, jolla vanhoja kulttuurikerrostumia voi vielä olla jäljellä
Kirkkokadun alla Torikadulta länteen on mahdollisesti säilynyt kerroksia 1600- ja 1700-luvuilta.
Arkeologinen tutkimushistoria
Valvonta ja koekuopitus vuonna 2013.

Porthaninkatu
Arkeologinen mielenkiinto 2
Kohdekuvaus
Osittain Porthaninkadun alla sijaitsee 1600- ja 1700-lukujen raatihuoneet ja tori. Kadun koillisosassa 1647 ja 1750 karttoihin ei ole merkitty tontteja, mutta katu sijaitsee tulliaidan sisäpuolella. Vuoden 1697 kartan mukaan Porthaninkadun koillisosan alueella on ollut peltoja ja niittyjä.
Arkeologisesti valvottu osuus kadusta
Porthaninkadun ja Rantakadun kulmaus. Pääkaivausalueella tutkimusalue kaivettiin pohjaan saakka, mutta muilla alueilla kaikkia aloitettuja ruutuja ei kaivettu loppuun asti. Kaivauksissa paikannettiin viimeisimmän raatihuoneen sijainti sekä mahdollisia rakenteita 1600-luvun raatihuoneista.
Arkeologisesti valvoman osuus kadusta, jolla vanhoja kulttuurikerrostumia voi vielä olla jäljellä
Koko Porthaninkadun pituus muinaisjäännösalueella.
Arkeologinen tutkimushistoria
Raatihuoneen kaivaus 1966.

Rantakatu
Arkeologinen mielenkiinto 2
Kohdekuvaus
Rantakadun varrella tonttien reunat ovat hieman voineet venyä pidemmälle kuin nykyään. 1600-luvulla Rantakadun alue on osittain ollut myös katuja, ja kadun läheisyydessä ovat sijainneet rantavajat.
Arkeologisesti valvottu osuus kadusta
Kirjaston edessä valvottiin puiden kantojen poiskaivamista. Paikalla kaivettiin noin 30–70 cm syvyyteen ja kaivannossa havaittiin vain sekoittunutta multaista hiekkamaata, joka on paikalle tuotua täytemaata.

Arkeologisesti valvomaton osuus kadusta, jolla vanhoja kulttuurikerrostumia voi vielä olla jäljellä

Koko Rantakadun alla on mahdollisesti säilyneitä kerroksia 1600- ja 1700-luvuilta.

Arkeologinen tutkimushistoria

Valvonta 2024

Laivurinkatu

Arkeologinen mielenkiinto 2

Kohdekuvaus

Laivurinkatu kulkee vuoden 1697 kartan mukaan kaupungin pelto- ja niittyalueella.

Arkeologisesti valvottu osuus kadusta

–

Arkeologisesti valvomaton osuus kadusta, jolla vanhoja kulttuurikerrostumia voi vielä olla jäljellä

Laivurinkadun alla välillä Porthaninkatu - Torikatu on mahdollisesti säilyneitä peltokerroksia 1600-luvulta.

Arkeologinen tutkimushistoria

–

Koulukatu

Arkeologinen mielenkiinto 2

Kohdekuvaus

Koulukadulla 1600–1700-lukujen aikana sijainnut sekä katualuetta että tontteja. Koulukadun koillisosa sijaitsee asutun kaupunkialueen ulkopuolella, mutta sitä ympäröivät kaupungin pellot ja niityt.

Arkeologisesti valvottu osuus kadusta

–

Arkeologisesti valvomaton osuus kadusta, jolla vanhoja kulttuurikerrostumia voi vielä olla jäljellä

Koko Koulukadun alla on mahdollisesti säilyneitä kulttuurikerroksia 1600–1700-luvuilta.

Arkeologinen tutkimushistoria

–

Suensaarenkatu
Arkeologinen mielenkiinto 2
Kohdekuvaus Suensaarenkatu kulkee vuoden 1697 kartan mukaan kaupungin pelto- ja niittyalueella.
Arkeologisesti valvottu osuus kadusta –
Arkeologisesti valvomaton osuus kadusta, jolla vanhoja kulttuurikerrostumia voi vielä olla jäljellä Suensaarenkadun alla välillä Kauppakatu - Laivurinkatu on mahdollisesti säilyneitä peltokerroksia 1600-luvulta.
Arkeologinen tutkimushistoria –

Museopolku
Arkeologinen mielenkiinto 2
Kohdekuvaus Museopolku on 1600-luvulla ollut sekä katualueena että tonttina. Museopolku on 1700-luvun asemakaavan mukaan ollut palokujana. Vuoden 1750 asemakaavakarttaan museopolun kohdalle on merkitty oja, jota on tutkittu Keskikadun kaivauksissa (2022). Tutkimusten perusteella Keskikadulla oja on ollut ainakin osittain puurakenteinen.
Arkeologisesti valvottu osuus kadusta –
Arkeologisesti valvomaton osuus kadusta, jolla vanhoja kulttuurikerrostumia voi vielä olla jäljellä Koko matkalla Museopolun alla on mahdollisesti säilyneitä 1600-luvun kerroksia ja katurakenteita 1700-luvulta.
Arkeologinen tutkimushistoria –

Torikatu
Arkeologinen mielenkiinto 2

<p>Kohdekuvaus</p> <p>Torikadun eteläpuoliskolla on 1600-luvulla ollut tontteja. Vuoden 1697 kartan mukaan Torikadun pohjoispuoliskolla on kaupungin pelto- ja viljelymaata. 1750 asemakaavakartassa Torikatu on ollut katualuetta.</p>
<p>Arkeologisesti valvottu osuus kadusta</p> <p>Torikadun puiston puoleisella kaistalla on suoritettu arkeologinen valvonta noin 3 metriä leveällä, 18 metriä pitkällä alueella. Katua kaivettiin noin 120 cm syvyyteen. Säilyneitä kulttuurikerroksia havaittiin kaivannon keskivaiheilla kulkevan vesiputkikaivannon molemmilta puolilta kadun pohjustusten alta.</p> <p>Torikadun reunassa jalkakäytävän reunalla valvottiin puiden juurien kaivuuta vuonna 2023. Valvonnassa havaittiin kulttuurikerroksia lähellä Keskikadun ja Torikadun risteystä.</p>
<p>Arkeologisesti valvomaton osuus kadusta, jolla vanhoja kulttuurikerroksia voi vielä olla jäljellä</p> <p>Keskikatu - Kauppakatu välillä mahdollisesti jäänteitä 1600- ja 1700-luvun rakenteista. Kauppakatu – Laivurinkatu välillä mahdollisesti säilyneitä peltokerroksia 1600-luvulta.</p> <p>Felixinpuiston puolella valvottiin kaukolämpöputkien kaivamista vuonna 2023. Kaivanto ulottui osin Torikadun puolelle. Valvonnassa todettiin, että Torikadulla tien perustuskerrokset olivat noin 100 cm paksuiset.</p>
<p>Arkeologinen tutkimushistoria</p> <p>Valvonta Felixinpuisto 2023.</p> <p>Valvonta Torikatu välillä Kauppakatu-Välikatu 2023.</p> <p>Valvonta Torikadun ja leikkikentän välissä olevan jalkakäytävän vieressä 2023.</p>

Jääkärintie
Arkeologinen mielenkiinto 2
<p>Kohdekuvaus</p> <p>Jääkärintie on ollut osa vanhaa Rantakattua 1600- ja 1700-luvuilla.</p>
<p>Arkeologisesti valvottu osuus kadusta</p> <p>–</p>
<p>Arkeologisesti valvomaton osuus kadusta, jolla vanhoja kulttuurikerroksia voi vielä olla jäljellä</p> <p>Koko matkalla Jääkärintien alla on mahdollisesti säilyneitä kerroksia 1600–1700-luvuilta.</p>
<p>Arkeologinen tutkimushistoria</p> <p>Valvonta 2024 (valokuitu). Kulttuurikerroksen rippeitä ajotien itäreunalla, Torikadun ja Rauhankadun välillä, noin 70–75 cm syvyydestä alkaen, jotka jäivät kaivannon alapuolelle.</p>

Välikatu
Arkeologinen mielenkiinto 2
<p>Kohdekuvaus</p> <p>1600-luvun Tornion Takakatua vastaa nykyisin Välikatu. Vuoden 1697 kartan mukaan Välikadulla on mahdollisesti sijainnut viimeisiä tonttimaita. Suurin osa kadun alueesta on kuitenkin ollut pelto- ja viljelypalstoina. 1750 asemakaavakartassa Välikatu on muuttunut katualueeksi.</p>
<p>Arkeologisesti valvottu osuus kadusta</p> <p>Välikatu 22 suoritettiin arkeologinen inventointi kadun läheisyydessä, kun jalkakäytävälle/ kadun viereen kaivettiin kunnallisteknisiä kaivantoja.</p>
<p>Arkeologisesti valvoton osuus kadusta, jolla vanhoja kulttuurikerrostumia voi vielä olla jäljellä</p> <p>Torikatu – Hallituskatu välillä hieman Hallituskadusta vielä kaakkoon päin Välikadulla on mahdollisesti säilynyt 1600- ja 1700-lukujen kerroksia.</p>
<p>Arkeologinen tutkimushistoria</p> <p>Valvonta Välikatu 22 vuonna 2023.</p>

Rauhankatu
Arkeologinen mielenkiinto 2
<p>Kohdekuvaus</p> <p>1600-luvulla Rauhankadulla on ollut tontteja ja on todennäköistä, että alueella on ollut rakennuksia. Rauhankadun koillisosassa on ollut pelto- ja viljelymaata. 1750-luvun asemakaavakartassa Rauhankatu on ollut pääosin katualuetta. Koillisosassa on ollut tonttimaata.</p>
<p>Arkeologisesti valvottu osuus kadusta</p> <p>Rauhankadun ja Torikadun risteysalue oli täysin tuhoutunut vanhojen syvien putkikaivantojen myötä Torikadulla suoritujen kaivausten ja valvonnan perusteella.</p>
<p>Arkeologisesti valvoton osuus kadusta, jolla vanhoja kulttuurikerrostumia voi vielä olla jäljellä</p> <p>Koko matkalla Rauhankadun alla, lukuun ottamatta Rauhankadun ja Keskikadun risteyskohtaa, on mahdollisesti säilyneitä kerroksia 1600–1700-luvuilta.</p>
<p>Arkeologinen tutkimushistoria</p> <p>Keskikadun kaivaukset ja valvonta 2021.</p>

Eliaksenkatu

Arkeologinen mielenkiinto 2
<p>Kohdekuvaus</p> <p>Eliaksenkadun kohdalla on mahdollisesti sijainnut 1600-luvun alkupuoliskolla tulliaita. Vuoden 1697 kartan mukaan kaupunkialue on levittäytynyt laajemmalle ja Eliaksenkadun lounaisosassa on ollut tontteja ja koillisosassa pelto- ja viljelymaata. 1750 asemakaavakartassa Eliaksenkatu on ollut katoaluetta.</p>
<p>Arkeologisesti valvottu osuus kadusta</p> <p>Eliaksenkadun ja Torikadun risteysalue oli täysin tuhoutunut vanhojen syvien putkikaivantojen myötä Torikadulla suoritettujen kaivausten ja valvonnan perusteella.</p>
<p>Arkeologisesti valvoton osuus kadusta, jolla vanhoja kulttuurikerrostumia voi vielä olla jäljellä</p> <p>Koko matkalla Eliaksenkadun alla, lukuun ottamatta Eliaksenkadun ja Keskikadun risteyskohtaa, on mahdollisesti säilyneitä kerroksia 1600–1700-luvuilta.</p>
<p>Arkeologinen tutkimushistoria</p> <p>Keskikadun kaivaukset ja valvonta 2021.</p>

Hallituskatu
Arkeologinen mielenkiinto 2
<p>Kohdekuvaus</p> <p>Hallituskadulle tonttialueet ovat levinneet 1600-luvun loppupuolella. Vuonna 1750 Hallituskatu on edelleen ollut kaupungin laidoilla, jossa ovat sijainneet viimeiset tontti- ja katualueet.</p>
<p>Arkeologisesti valvottu osuus kadusta</p> <p>–</p>
<p>Arkeologisesti valvoton osuus kadusta, jolla vanhoja kulttuurikerrostumia voi vielä olla jäljellä</p> <p>Koko muinaisjäännösalueella sijaitseva osuus Hallituskadusta. Hallituskadulla voi olla mahdollisesti säilyneitä kerroksia 1600-luvun lopulta ja 1700-luvulta.</p>
<p>Arkeologinen tutkimushistoria</p> <p>–</p>